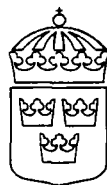

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

1993/94:AU8y

Kompletteringspropositionen

1993/94
AU8y

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1993/94:150 (kompletteringspropositionen) och med anledning av den avgivna motioner såvitt avser bilaga 10.

Utskottet yttrar sig i det följande över

dels propositionens bilaga 10 (Arbetsmarknadsdepartementet),

dels följande med anledning av propositionen väckta motioner:

1993/94:Fi31 av Harriet Colliander m.fl. (nyd) yrkande 18,

1993/94:Fi32 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkandena 6–14, 16–36, 39 och 40,

1993/94:Fi34 av Lennart Fremling (fp),

1993/94:Fi36 av Sinikka Bohlin och Britt Bohlin (båda s),

1993/94:Fi54 av Ingvar Carlsson m.fl. (s) yrkandena 1–3 samt 7–17.

Inledning

Arbetsmarknadsutskottet har redovisat sin syn på arbetsmarknadspolitikens och arbetslivspolitikens inriktning, åtgärder och resurstilldelning under nästa budgetår i sina betänkanden 1993/94:AU11 och 1993/94:AU12, vilka behandlades av riksdagen den 23 mars 1994. Även i utskottets betänkande 1993/94:AU13 om regionalpolitiken, vilket utskottet justerat den 17 maj 1994, ingår frågor om den arbetsmarknadspolitiska situationen i olika delar av landet. De i samband med kompletteringspropositionen framlagda motionsförslagen är i viss utsträckning likartade med de motionsyrkanden som behandlas i de nämnda betänkandena.

Allmän bakgrund

Enligt Statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökningar (AKU) uppgick arbetslösheten i april 1994 till 310 000 personer eller 7,4 % av arbetskraften. Motsvarande siffror i april 1993 var 329 000 personer eller 7,7 %.

Arbetslösheten skiljer sig väsentligt mellan könen: 5,9 % för kvinnor och 8,8 % för män i april 1994. Arbetslösheten bland ungdomar 16–24 år uppgick under samma månad till 15,3 %.

Andelen långtidsarbetslösa (över 6 månaders arbetslöshet) uppgick i april 1994 till 133 000 personer, dvs. 43 % av alla arbetslösa var långtidsarbetslösa jämfört med 29 % ett år tidigare.

Antalet personer i arbetskraften (antalet sysselsatta plus antalet arbetslösa) var under april månad 4 187 000 eller 76,3 % av befolkningen. Motsvarande tal ett år tidigare var 4 277 000 personer eller 78,4 %.

Enligt AMS verksamhetsstatistik var i slutet av april 324 000 personer motsvarande 7,7 % av arbetskraften arbetslösa. Det är 4 000 färre än i april förra året.

Totalt befann sig 261 000 personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder motsvarande 6,2 % av arbetskraften i april 1994. Det är 45 000 fler än i april 1993.

Följande fördelning på åtgärder rapporteras från AMS verksamhetsstatistik från april 1994: 78 300 personer i arbetsmarknadsutbildning, 18 200 personer i beredskapsarbete, 64 800 personer i ungdomspraktik, 16 100 personer i utbildningsvikariat och 51 400 personer i arbetslivsutveckling. Från föregående månad rapporteras bl.a. 17 700 personer på plats med rekryteringsstöd och 8 900 personer med starta-eget-bidrag.

Arbetsmarknadspolitikens inriktning

Propositionen

I propositionen framhålls att den akuta finans- och kostnadskrisen har passerats. Industriproduktionen växer och produktiviteten stiger. Konkurrensläget för den svenska industrin är starkt och exporten växer. Det finns nu även på arbetsmarknaden tecken på att en vändning har inletts. Efterfrågan på arbetskraft har börjat öka, varslen och arbetslöshetstalen minskar.

Regeringen har angripit problemen med den mycket höga arbetslösheten på tre fronter:

- ekonomisk-politiska åtgärder för att korrigera kostnadsläget, sanera statens finanser och skapa förutsättningar för hållbar ekonomisk utveckling och nya varaktiga arbeten,
- satsningar på utbildning, forskning, förbättrad infrastruktur och stimulans till företagande,
- aktiv arbetsmarknadspolitik i en omfattning som aldrig uppnåtts tidigare samt utbyggnad av reguljär utbildning.

För att nå målet om en så snabb sysselsättningsökning att arbetslösheten i Sverige minst halveras till decenniets slut måste arbetsmarknaden fungera bättre än under tidigare decennier. Detta kräver flexiblare lönebildning och ökad rörlighet. En väl fungerande matchningsprocess är också viktig liksom lönebildningen.

Ett antal åtgärder har vidtagits för att förbättra arbetsmarknadens flexibilitet samtidigt som utgiftsökningar motverkats genom att nya

åtgärder till lägre kostnader har införts, främst ungdomspraktik och ALU. Genom sådana åtgärder i stället för beredskapsarbeten stimuleras övergång till reguljära jobb. Ett viktigt inslag i en politik för fler riktiga jobb är att genom utbildningsinsatser i kombination med förmedlingsinsatser öka möjligheterna för enskilda människor att söka sig från delarbetsmarknader med hög arbetslöshet till delmarknader med låg arbetslöshet. Genom avskaffande av arbetsförmedlingsmonopolet bör förmedlingsprocessen bli effektivare.

I propositionen beskrivs de förändringar som införts i arbetsmarknadspolitik, bl.a. åtgärderna arbetslivsutveckling (ALU) och ungdomspraktik. Regeringen konstaterar också att Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), trots omfattningen av åtgärderna, inte kunnat utnyttja samtliga beviljade resurser.

De övergripande mål och riktlinjer för arbetsmarknadspolitik som redovisades i 1994 års budgetproposition bör ligga fast. Dessa innebär att arbetsmarknadens funktionsförmåga skall förbättras så att obalanser mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft begränsas. Långtidsarbetslösheten skall förebyggas, den reguljära arbetsmarknaden utnyttjas, medelsanvändningen effektiviseras och jämställdheten ökas enligt riktlinjerna. Invandrarnas problem skall särskilt uppmärksammas.

Regeringen gör bedömningen att den öppna arbetslösheten kommer att minska under nästa budgetår från 8,0 % under år 1994 till 7,2 % under år 1995. Mot denna bakgrund bör de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna omfatta 270 000 personer per månad i genomsnitt — dvs. något lägre än som beräknades i 1994 års budgetproposition. De föreslagna medlen samt Arbetsmarknadsfonden skulle dock medge en omfattning av 293 000 personer, om anordnare och arbetsgivare ställer platser till förfogande och om de arbetssökande accepterar platserna.

För att hålla en mycket hög beredskap, om arbetsmarknadsläget förbättras långsammare än förutsett, bör finansfullmakten ökas från 2 500 miljoner kronor till 4 000 miljoner kronor. Förutom anpassning av åtgärdsvolym, tillfälliga ändringar i gällande regelsystem, tidigareläggning av investeringar, ROT- och underhållsåtgärder bör finansfullmakten också kunna disponeras för andra åtgärder som regeringen bedömer kan ge en omedelbar effekt på sysselsättningen. Om finansfullmakten tas i anspråk uppnås i stort sett den omfattning av de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som beräknades i 1994 års budgetproposition.

Motioner

Socialdemokraterna anför i motion Fi54 (yrk. 1) att det är glädjande att antalet lediga platser nu ökar igen och att det börjar bli fart på exportindustrin. Kronans fall har medfört en kraftig förbättring för exportföretagen. Hemmamarknaden står emellertid still och avskedandena i kommun och landsting fortsätter. De lediga jobben är fortfarande få och massarbetslösheten består. Trots detta föreslår inte regeringen några åtgärder för att förhindra denna utveckling, vilket är oacceptabelt.

Motionärerna förordar en ny, mera aktiv arbetsmarknadspolitik, som skall bidra till såväl ekonomisk tillväxt som balans på arbetsmarknaden och en rättvis fördelning. Den främsta uppgiften gäller att få till stånd en kraftig ökning av sysselsättningen i näringslivet i syfte att bekämpa arbetslösheten och få ner budgetunderskottet. Det gäller att undvika flaskhalsar i exportindustrin, att få i gång hemmamarknaden och förhindra ytterligare avskedanden i kommuner och landsting. Sverige behöver fler företag och fler företagare, enligt motionärerna, som anser att detta nödvändiggör ett nytt klimat med stabila spelregler för både företagare och löntagare.

Enligt Socialdemokraterna bör den ekonomiska politikens alla medel samordnas för att göra det lönsamt att investera i ny och mer produktiv kapacitet i näringslivet. För att inte få inflationsdrivande flaskhalsar måste man också göra insatser för att höja utbildningsnivån och förbättra individernas kompetens.

De riktlinjer som Socialdemokraterna presenterade i samband med årets budgetproposition i motion A254 ligger fast. De förslag till investeringar som då presenterades ligger också kvar med marginella avvikelser. Sammanlagt skulle s-programmet ge ca 90 000 fler arbeten under nästa år. Omkring 30 000 personer ytterligare kan få utbildning. Därmed kan arbetslösheten pressas ned till under 5 % under år 1995, enligt motionärerna.

I föreliggande motion redovisas ett investeringsprogram omfattande kommunikationsområdet, bostadssektorn, det sociala området, miljöområdet m.m.

Socialdemokraterna framhåller att arbetsmarknadspolitik enligt regeringsförslaget får minskade resurser, medan finansfullmakten tillförs en och en halv miljard kronor. Motionärerna anser att det är uppenbart att det finns en stark ambition att föra medel från arbetsmarknadspolitik till regeringens disposition för ospecificerade ändamål.

Ny demokrati anför i motion Fi31 (yrk. 18 delvis) att Sverige är i en akut kris, med hög arbetslöshet, statsfinanserna i obalans och en galopperande statsskuld. Motionärerna håller med regeringen om att — även om utvecklingen går åt rätt håll — obalanserna på arbetsmarknaden är stora. Enligt Ny demokrati förbättras dock läget på arbetsmarknaden snabbare än regeringen utgått från. Det noteras att regeringen haft uppenbara svårigheter att göra av med de budgetmedel som avsatts för innevarande budgetår. Detta leder till att resursanspråken bör kunna minskas, anser Ny demokrati. För att öka nyanställningarna är det enligt motionärerna nödvändigt med en fortsatt reformering av arbetsrätten. Företag med mindre än 25 anställda bör undantas från regelverket i lagen om anställningsskydd.

Vänsterpartiet riktar i motion Fi32 (yrk. 6—8) hård kritik mot regeringens bristande vilja och förmåga och hänvisar till sina allttjämt giltiga synpunkter i partiets motion A250 med anledning av årets budgetproposition. Regeringen har övergivit arbetslinjen. Inga aktiva nya åtgärder sätts in. Medel till expanderande volymer saknas. Inga krafttag tas mot det stora övertidsuttaget.

Vänsterpartiet vill sätta kravet på full sysselsättning i centrum för den ekonomiska politiken. Kompetensnivån i arbetslivet bör höjas. Gratis arbetskraft skall inte erbjudas arbetsgivarna utom i yttersta nödfall. Invandrarpraktiken är värd att bevara.

Vänsterpartiet lägger vidare synpunkter på utnyttjande av anslaget B 2. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för innevarande budgetår, 1993/94. Minst 2—3 miljarder kronor kommer att kvarstå vid budgetårets slut, enligt Vänsterpartiet. Medlen bör utnyttjas effektivt under detta budgetår, bl.a. på sätt som Vänsterpartiet föreslagit i sin motion i anslutning till den regionalpolitiska propositionen 1993/94:140. Därutöver bör 800 miljoner kronor av B 2-anslaget användas till upprustning och underhåll av vägar. Därmed har sammanlagt 1 300 miljoner kronor av B 2-anslaget budgeterats över på nya ändamål av Vänsterpartiet. Eventuella utgående reserver bör dock tas i anspråk för avsedda ändamål under nästa budgetår.

Vänsterpartiet ställer sig avvisande till regeringens avsikt i propositionen att öka finansfullmakten från 2,5 miljarder kronor till 4 miljarder kronor, samtidigt som resurserna inom arbetsmarknadspolitiken reduceras under budgetåret 1994/95. Beloppen bör enligt Vänsterpartiet användas till arbetsmarknadspolitiska åtgärder och inte för att regeringen vid behov och utan riksdagsbeslut skall kunna anpassa åtgärder till förändringar på arbetsmarknaden.

Utskottet

Som redovisats ovan uppgick i april 1994 antalet arbetslösa enligt AKU till 310 000 personer. Bland de arbetslösa fanns 70 000 ungdomar 16—24 år. Från april 1993 har arbetslösheten gått ner med 19 000 personer — från 329 000 personer till 310 000 personer.

Den svenska ekonomin har nu passerat en vändpunkt och BNP-tillväxten väntas enligt propositionen bli närmare 2,5 % i år och 3 % under år 1995.

Mot bakgrunden av det goda konkurrensläget för svensk industri samt ett antal reformer inom det ekonomisk-politiska området finns det nu enligt utskottets bedömning goda förutsättningar för en ökad sysselsättning. Arbetsmarknadsutskottet har i sitt betänkande 1993/94:AU11 om arbetsmarknadspolitik erinrat om de olika förändringar inom arbetsmarknadssektorn som är ägnade åt att förbättra förutsättningarna för en ökad sysselsättning. Bl.a. har förändringar införts på arbetsrättens område (bet. 1993/94:AU4, rskr. 103) så att den tillåtna anställningstiden för visstidsanställning vid arbetsanhopning samt den längsta prövotiden för provanställning förlängts från sex till tolv månader fr.o.m. den 1 januari 1994. Vidare har ett generellt anställningsstöd, GAS, införts för att tidigarelägga nyanställningar på den reguljära arbetsmarknaden under kalenderåret 1994. Det kan också erinras om att riksdagen under innevarande budgetår har fattat beslut om ROT-insatser (bet. 1993/94:AU5, rskr. 102, bet. 1993/94:AU21, rskr. 148) för sammanlagt 2 100 miljoner kronor. Sysselsätt-

ningseffekten av dessa beslut kommer enligt propositionen främst under nästa budgetår och beräknas till i genomsnitt 11 000 arbetstillfällen per månad.

De senaste budgetåren har utbildningsinsatser anordnats för arbetslösa genom särskilda medel för ett tredje gymnasieår för elever som gått ut gymnasiet i tvååriga linjer samt för extra platser i komvux. Under innevarande budgetår beräknas att ca 26 000 sådana platser har utnyttjats för tredje gymnasieåret och 25 000 platser inom komvux. Det kan också erinras om att högskoleutbildningen ökat kraftigt under senare år, nämligen med 30 % eller med ca 45 000 personer.

För nästa budgetår föreslås utöver de nämnda typerna av utbildningsinsatser (bilaga 8 i kompletteringspropositionen) delvis nya typer bl.a. i form av utbildningscheckar (8 000 platser) samt sommaruniversitet/sommarhögskola, basår och distansutbildning (21 500 platser).

Som framgått är arbetsmarknadspolitikerna i sig inte ett tillräckligt instrument. Med en samhällsekonomi i obalans och en krympt industrisektor anser utskottet att alla politikområden över hela fältet måste samverka för att ge förutsättningar för sysselsättning och tillväxt.

Liksom i det ovan nämnda betänkandet AU11 från mars 1994 anser utskottet att högsta prioritet måste ges åt bekämpning av arbetslösheten. Särskilt viktigt är det att få bukt med långtidsarbetslösheten, vilken i april 1994 uppgick till 133 000 personer.

Utskottet anser att det finns utrymme för samsyn vad gäller behovet av en aktiv arbetsmarknadspolitik, eliminering av obalanser på arbetsmarknaden, betoning av expansion och sysselsättning inom näringslivet samt vikten av företagande och vidare ett mycket uttalat behov av en allmän kompetenshöjning i arbetslivet. Som också motionärerna påpekar är det särskilt betydelsefullt i en konjunkturuppgång att de expanderande företagen får tillgång till personal med rätt kompetens. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att en parlamentarisk utredning har påbörjats (dir. 1993:12) i syfte att undersöka arbetsmarknadspolitikens roll, omfattning, inriktning och avgränsning.

Arbetsmarknadsutskottet har inte någon från Vänsterpartiet i motion Fi32 skild uppfattning vad gäller att medlen under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder skall användas på ett effektivt sätt — såväl under innevarande som under nästa budgetår. Utskottet har dock en annan syn på ändamålen än de av Vänsterpartiet redovisade förslagen. Att eventuellt utgående reservationer under anslaget bör tas i anspråk för avsedda ändamål under kommande budgetår anser utskottet vara en självklarhet.

Med hänsyn till behoven av flexibilitet kan arbetsmarknadsutskottet för sin del acceptera den lösning som föreslås i propositionen, nämligen att anslaget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskas och finansfullmakten ökar från 2 500 miljoner kronor till 4 000 miljoner kronor. Som anges i propositionen bör finansfullmakten i första hand kunna användas för att anpassa volymerna i de ordinarie arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Tillfälliga ändringar i gällande regelsystem bör också kunna tillåtas. Utskottet förutsätter att riksdagen på lämpligt sätt underrättas om sådana ändringar. Även tidigareläggning av investe-

ringar samt ROT- och underhållsåtgärder i syfte att öka sysselsättningen bör kunna ingå i området för finansfullmakten. I linje med arbetsmarknadsutskottets tidigare uttalande (bet. AU11) vill utskottet liksom regeringen betona att åtgärder som regeringen vidtar med stöd av finansfullmakten inte får tränga undan ordinarie sysselsättningsstillfällen.

Med hänvisning till vad som ovan anförts avstyrker arbetsmarknadsutskottet motionerna Fi31 (yrk. 18 i motsvarande del), Fi32 (yrk. 6—8) och Fi54 (yrk. 1).

A 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

Propositionen

I den nyligen till riksdagen lämnade propositionen 1993/94:209 Den fortsatta reformeringen av arbetslöshetsförsäkringen föreslår regeringen att en inkomstrelaterad ersättning vid arbetslöshet skall lämnas från de s.k. arbetsmarknadskassorna. Under hösten 1994 kommer regeringen att lägga fram förslag om kassornas organisation m.m. med sikte på ikraftträdande den 1 januari 1995. Redan från den 1 juli 1994 måste emellertid kassorna kunna hantera nya ersättningsärenden. Regeringen föreslår därför att AMS tilldelas dels 9,9 miljoner kronor för investeringar och kostnader av engångskaraktär, dels 5,1 miljoner kronor för driftkostnader under tiden den 1 juli—den 31 december 1994.

AMS förvaltningskostnadsanslag för nästa budgetår bör därför öka från 2 861 516 000 kr (bet. 1993/94:AU11, rskr. 189) med 15 miljoner kronor till 2 876 516 000 kr.

Därutöver bör AMS få disponera högst 395 miljoner kronor för tillfällig personalförstärkning vid arbetsförmedlingen under budgetåret 1994/95. Av de nu föreslagna medlen bör minst 75 miljoner kronor användas för lön till sådan personal som svarar för att påverka arbetsgivarna att tidigarelägga anställningar. Regeringens förslag till finansiering tas upp i avsnittet A 2. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Motioner

Såväl Socialdemokraterna i motion Fi54 (yrk. 13) som Vänsterpartiet i motion Fi32 (yrk. 32) avvisar regeringens förslag om 15 miljoner kronor för administration av arbetsmarknadskassor mot den bakgrunden att man avvisar regeringens förslag till ny arbetslöshetsförsäkring.

Beträffande de tillfälliga medlen för personalförstärkning anför Socialdemokraterna i motion Fi54 (yrk. 12 delvis) att personalförstärkningen i sig stöds men att resurserna bör vara permanenta och ligga under förvaltningskostnadsanslaget.

Vänsterpartiet anför i motion Fi32 (yrk. 33 och 34) att den tillfälliga förstärkningen inte är tillräcklig. Därutöver finns ett behov av permanent förstärkning av arbetsförmedlingarna. De av Vänsterpartiet förordade insatserna för kompetenshöjning, ungdomsåtgärder m.m. medför att Vänsterpartiet anser att förvaltningskostnadsanslaget bör höjas med 100 miljoner kronor till 2 961 516 000 kr.

Arbetsmarknadsutskottet konstaterar att såväl Socialdemokraterna i motion Fi54 som Vänsterpartiet i motion Fi32 anser att det finns behov av personalförstärkning inom arbetsförmedlingen. Socialdemokraterna anser att *resurserna permanent* bör ligga under anslaget A 1, medan Vänsterpartiet vill plussa på permanenta medel ovanpå den tillfälliga personalförstärkningen.

Arbetsmarknadsutskottet har i mars 1994 tagit ställning till samma fråga om permanenta resurser i sitt betänkande AU11. Utskottet anförde då att den personalförstärkning det är fråga om är en helt konjunkturberoende förstärkning. Utskottet vidhåller denna ståndpunkt och rekommenderar därför finansutskottet att tillstyrka regeringens förslag i motsvarande del och avstyrka motionerna Fi32 (yrk. 33) och Fi54 (yrk. 12 i motsvarande del).

Vidare har arbetsmarknadsutskottet en annan uppfattning än Socialdemokraterna i motion Fi54 och Vänsterpartiet i motion Fi32 vad gäller behovet av administration av nya arbetsmarknadskassor och resurser för ändamålet i samband med genomförande av regeringens förslag om en ny arbetslöshetsförsäkring. Detta förslag kommer inom kort att behandlas av arbetsmarknadsutskottet.

Vänsterpartiets begäran i motion Fi32 om en permanent höjning av anslaget med 100 miljoner kronor med hänsyn till de av partiet förordade insatserna för bl.a. ungdomsåtgärder får inte stöd av utskottet.

Arbetsmarknadsutskottet föreslår därför att finansutskottet tillstyrker regeringens förslag om ytterligare 15 miljoner kronor till *anslaget A 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* och avstyrker motionerna Fi32 (yrk. 32 och 34) och Fi54 (yrk. 13).

A 2. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Inriktningen

Propositionen

För nästa budgetår har riksdagen under anslaget A 2. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder anvisat ett reservationsanslag på 28 608 931 000 kr (prop. 1993/94:100 bil.11, bet. AU11, rskr. 189).

Av dessa medel fördelades inte 1 940,6 miljoner kronor på arbetsmarknadspolitiska åtgärder, utan riksdagen bemyndigade regeringen att besluta om användningen av medlen. Enligt den nyligen avlämnade regionalpolitiska propositionen (prop. 1993/94:140) föreslås att 800 miljoner kronor av de ej fördelade medlen får disponeras av länsstyrelserna för extraordinära tillväxtfrämjande insatser och att Norrlandsfonden får ett kapitaltillskott på 120 miljoner kronor.

Vidare tas i kompletteringspropositionen under sjätte huvudtiteln (bil. 6) upp ytterligare sysselsättningsskapande åtgärder, nämligen bärighetsförbättringar av det lågtrafikerade vägnätet. Enligt regeringen

bör ytterligare 1 600 miljoner kronor anvisas till anslaget Underhålls-åtgärder för sysselsättning och tillväxt. Därigenom kommer sammanlagt 2 800 miljoner kronor att stå till regeringens förfogande för vägupprustningsåtgärder under nästa budgetår. Dessa åtgärder beräknas motsvara 13 000 årsarbeten med indirekta effekter.

I propositionen redovisas en sammanställning över samtliga åtgärder och kostnader för budgetåret 1994/95, dels enligt riksdagens tidigare beslut med anledning av budgetpropositionen (bet. AU11 s. 31), dels enligt förslag i föreliggande proposition. I nedanstående sammanställning särredovisas de poster där nya beräkningar gjorts. Övriga poster, där inga ändringar är föreslagna, redovisas sammanfattningsvis.

	BP94		KP94	
	Kostnad tkr	Antal pers. per mån.	Kostnad tkr	Antal pers. per mån.
INOM ANSLAGET A 2				
Arbetslivsutveckling kringskostnader	445 000	-	420 000	-
Ungdomspraktik inkl. akademikerpraktik	7 567 893	93 000	5 656 967	70 000
Bidrag till utbild. i företag	1 521 852	15 800	1 433 460	15 000
Resebidrag m.m.	52 275	-	75 000	-
Ej fördelade medel	1 940 600	10 000		
Kulturmiljövård	-	-	300 000	1 800
Regionalpolitiska insatser	-	-	800 000	4 300
Övriga åtgärder	17 081 311	110 200	17 081 311	112 200*
SUMMA inom anslaget A 2	28 608 931	229 000	25 766 738	203 300
ÅTGÄRDER VIA ARBETSMARKNADS- FONDEN				
Arbetslivsutveck- ling	8 832 000	80 000	8 280 000	75 000
Utbildningsvikariat	2 280 000	14 000	2 442 857	15 000
SUMMA åtgärder via Arbetsmarknadsfonden	11 112 000	94 000	10 722 857	90 000

*Det genomsnittliga antalet personer per månad har ökat trots att kostnaderna är desamma som tidigare angivits. Orsaken är att de medel som redovisats för Arbetsmarknadsutbildning i det reguljära utbildningsväsendet i BP beräknades räcka till 11 400 personer och i KP till 13 400 personer. Justeringen hänger samman med en bättre kostnadsuppföljning.

Enligt propositionen har regeringen vid sin revidering av budgeten eftersträvat en inriktning som är anpassad till en ökad efterfrågan på arbetskraft samtidigt som de arbetssökandes behov så långt möjligt tillgodoses.

Arbetsmarknadsutbildningen måste även i fortsättningen prioriteras högt. I en uppåtgående konjunktur är det särskilt viktigt med utbildad arbetskraft. I likhet med tidigare beslut bör 42 100 personer beräknas per månad i särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning och 11 400 personer i arbetsmarknadsutbildning inom det reguljära utbildningsväsendet.

I nuvarande arbetsmarknadsläge bör i första hand ungdomspraktik och ALU kunna begränsas. Neddragningen av ALU-platserna föranleder också en viss neddragning av kringkostnadsmedlen exkl. ALU-delegationen.

Antalet utbildningsvikariat har legat på en högre nivå än någonsin och bör under nästa budgetår utökas med 1 000 personer per månad till 15 000 personer per månad i genomsnitt. Ökade ansträngningar bör göras att öka utbildningsvikariatet inom näringslivet. Kostnaderna för utbildningsvikarierna beräknas till 1 710 miljoner kronor och för avdragen för utbildningskostnader i vissa fall till 733 miljoner kronor.

Den sammanlagda ramen för ALU och utbildningsvikariat bör ligga på högst 90 000 platser per månad och kostnadsramen på 10 723 miljoner kronor för hela budgetåret.

För åtgärder inom kulturmiljövård föreslås 300 miljoner kronor, vilket beräknas ge ca 1 800 årsarbetsplatser. Åtgärderna avser upprustning av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Medlen bör disponeras av Riksantikvarieämbetet. Under elfte huvudtiteln (bil. 11) beskrivs närmare hur dessa medel skall användas.

Sammantaget ger de föreslagna medlen under anslaget möjlighet till åtgärder för 203 300 personer per månad. Satsningen på vägnät, vilken finansieras genom omföring av A 2-anslaget, ger ytterligare 8 000 arbetstillfällen per månad. Sammanlagt beräknas 13 000 årsarbeten som redovisats ovan. Till detta kommer 90 000 platser i ALU och utbildningsvikariat. Den ökning av finansfullmakten som tidigare redovisats skapar enligt regeringen en beredskap att vid behov uppnå 400 000 platser i genomsnitt per månad.

Motioner

Socialdemokraterna anför i motion Fi54 (yrk. 2, 7–10, 17 delvis) att regeringen trappar ner ambitionerna och anslaget till arbetsmarknadspolitiska åtgärder trots att vi fortfarande har en arbetslöshet på exceptionellt hög nivå. Motionärerna förordar mer resurser för arbetsmarknadsutbildning, utbildningsbidrag, beredskapsarbete, rekryteringsstöd, investeringar, stöd för kommunerna att behålla uppsagd personal samt krafttag mot ungdomsarbetslösheten.

Regeringens överföringar till vägarbeten och kulturminnesvård är bra, men enligt motionärerna bör inte de arbetsmarknadspolitiska

medlen belastas. De medel som riksdagen bemyndigat regeringen att använda behövs inom AMS snarare än inom regionalpolitiken (800 miljoner kronor).

Följande ökningar föreslås utöver vad regeringen budgeterat:

	Antal pers. per mån.	Kostnad mkr
Särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning	5 000	1 125
Arbetsmarknadsutbildning i reguljär utbildning	4 800	603
Mer resurser till höjt utbildn.bidrag, beredskapsarbete, rekryteringsstöd		980
Delar i investeringsprogrammet (gator, skolor)		1 400
Utbildningsvikariat	6 000	
Kommunerna, personal som ej sägs upp	20 000	2 750
Avräkning oanvända medel i Arbetsmarknadsdepartementet		- 2 200
Totalt	35 800	+ 4 658

Arbetsmarknadsutbildningen har enligt motionärerna en betydelsefull uppgift i att möta efterfrågan på kompetenta arbetssökande och därmed undvika flaskhalsproblem. Motionärerna föreslår — som redovisats ovan — en ökning på närmare 10 000 personer i månaden. Utbildningsbidragen bör motsvara arbetslöshetsersättningen även för ungdomar och inom det reguljära utbildningsväsendet. Även inom den reguljära utbildningen förordas utökningar.

Vad gäller beredskapsarbeten förordas i motionen att statsbidragen skall räknas på hela arbetstiden och inte som nu på endast 90 %.

Det är enligt Socialdemokraterna viktigt att arbetsförmedlingarna utnyttjar rekryteringsstödet i större utsträckning än i dag.

Beträffande utbildningsvikariatet bör alla ansträngningar göras för att totalt 21 000 personer i månaden skall kunna få utbildningsvikariat. Avdragen från arbetsgivaravgifterna blir därmed desamma som beräknats för innevarande budgetår. För att öka efterfrågan på utbildningsvikariat bör åtgärden öppnas för deltidsarbetande. Lagen bör vidare ändras så att avdrag får göras med 475 kr för vikarien också i det fall när den anställde får ledigt för studier utan att arbetsgivaren betalar lön under denna tid.

Vidare föreslås i motionen att AMS får i uppdrag att förhandla med kommuner och landsting om att förlänga uppsägningstiden för uppsagd personal. AMS bör få särskilda medel för att stimulera kommunerna att fatta sådana beslut.

Vänsterpartiet vill i motion Fi32 (yrk. 9—12, 14, 16—17, 23 och 29—31) förstärka insatserna mot arbetslösheten. Regeringen har enligt motionärerna sent omsider tänkt om och minskat volymerna för ALU

och ungdomspraktik och insett behovet av mer arbetsmarknadsutbildning och kompetenshöjande insatser. Vänsterpartiet förordar ytterligare insatser för arbetsmarknadsutbildning inklusive utbildningsbidrag, företagsutbildning, rekryteringsstöd och beredskapsarbeten och en kraftfull ungdomssatsning. För dessa åtgärder krävs ytterligare 3 500 miljoner kronor i budgetmedel jämfört med regeringens förslag.

Enligt Vänsterpartiet bör inte A 2-anslaget (anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för budgetåret 1994/95) användas till vägunderhåll (1 600 miljoner kronor), särskilda regionala åtgärder (800 miljoner kronor), kulturmiljövård (300 miljoner kronor) eller förstärkning av Norrlandsfonden (120 miljoner kronor), som regeringen föreslagit i olika sammanhang. Detta innebär att Vänsterpartiet avvisar att 4 320 miljoner kronor tas från A 2-anslaget.

För att eliminera flaskhalsar i produktionen är det viktigt med en ökad volym av arbetsmarknadsutbildning och därmed kompetenshöjning. Vänsterpartiet upprepar sitt krav på fullt utbildningsbidrag vid all upphandlad arbetsmarknadsutbildning och vid arbetsmarknadsutbildning i det reguljära utbildningsväsendet.

Volymen beredskapsarbeten måste ökas, och bidragsreglerna bör åter baseras på en arbetstid av 40 timmar per vecka.

Minskning av ALU ligger i linje med Vänsterpartiets krav. Inom miljöområdet instämmer dock partiet med regeringen att ALU bör få fortsatt hög prioritet. Enligt motionen bör 120 miljoner kronor sparas på kringkostnader för ALU och 5 miljoner genom nedläggning av ALU-delegationen. Dessa medel bör läggas på arbetsmarknadsutbildning.

Utbildningsvikariat är en utmärkt metod; formella skäl bör inte hindra dess användning. Budgetramen är för snäv och därför bör taket för utbildningskostnader tas bort.

Kommuner och landsting bör sluta avskeda personal. Behovet av utbyggd vård och omsorg m.m. är stort och de anställda kan sällan ersättas av maskiner på dessa områden. Motionärerna vill uppmana kommunerna till att ersätta passiva socialbidrag med meningsfull sysselsättning.

I motion Fi36 av Sinikka Bohlin och Britt Bohlin (båda s) begärs ett tillkännagivande om medel för ALU inom sektorn natur-, landskaps- och fornvård. Arbetena i denna sektor är nästan fria från konkurrens med en ordinarie arbetsmarknad och undanträngning kommer därför inte i fråga. Samtidigt som det finns stora behov av insatser inom denna sektor, kan enskilda utvecklas i arbetslivet.

Utskottet

Arbetsmarknadsutskottet tar först upp sina synpunkter på totalbilden beträffande olika åtgärder inom anslaget. Därefter redovisar utskottet sina ställningstaganden till enskilda åtgärder.

Arbetsmarknadsutskottet anser att regeringen — med den osäkerhet som råder om den kommande konjunkturuppgångens sysselsättningseffekter — har föreslagit en flexibel lösning, där *omfattningen och*

fördelningen av åtgärder vid behov kan expanderas och justeras. Utskottet instämmer med regeringen i att såväl ALU som ungdomspraktik bör dras ner i första hand. Arbetsmarknadsutbildning och utbildningsvikariat, särskilt med inriktning mot näringslivet, bör däremot vara medel som är ägnade att höja kompetensnivån och fungera som "smörjmedel" i konjunkturuppgången. Arbetsmarknadsutskottet har liksom regeringen och motionärerna starkt intresse av att frågorna om kompetenshöjning får en tillfredsställande lösning.

Arbetsmarknadsutskottet har intet att erinra mot den spridning på olika områden och ändamål av de arbetsmarknadspolitiska medlen som regeringen föreslår. Utskottet förutsätter dock att avrapportering sker beträffande de sysselsättningseffekter som kan uppnås med resp. omföring till kulturmiljövård, regionalpolitiska insatser m.m. Utskottet biträder således inte uppfattningen i motion Fi32 (yrk. 9–12).

Med hänsyn till att regeringens förslag är ett flexibelt och justerbart åtgärds paket som dessutom går lätt att expandera kan utskottet inte förstå den kritik i motionerna Fi54 (yrk. 17 delvis) och Fi32 (yrk. 14) som talar om nedtrappning av ambitionsnivån och åtföljs av krav på mera budgetmedel.

Frågan om stöd till kommuner och landsting för att förlänga uppsägningstider har arbetsmarknadsutskottet ingående behandlat i sitt betänkande AU11. Därvid har utskottet anfört att det är angeläget att arbetsmarknadsmyndigheterna fortsätter att göra överenskommelser med kommuner och landsting om att skjuta upp planerade personalindragningar och i stället vidareutbilda den personal som hotas av uppsägning. Arbetsmarknadsutskottet anser dock att de arbetsmarknadspolitiska medlen inte bör användas för reguljär kommunal verksamhet. Utskottet vidhåller denna ståndpunkt. Därutöver har utskottet inhämtat att AMS tycks nå goda resultat med de överenskommelser man gör med kommuner och landsting i syfte att skjuta upp planerade personalindragningar och i stället vidareutbilda dem som hotas av uppsägning. Mot denna bakgrund avvisas förslagen i motionerna Fi54 (yrk. 2) och Fi32 (yrk. 16).

Med hänvisning till vad som ovan anförts om omfattningen och fördelningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna föreslår arbetsmarknadsutskottet att finansutskottet avstyrker motionerna Fi32 (yrk. 9–12, 14 och 16) och Fi54 (yrk. 2 och 17 i motsvarande del).

Utskottet övergår nu till att behandla enskilda arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Beträffande *arbetsmarknadsutbildning* föreslår såväl Socialdemokraterna i motion Fi54 som Vänsterpartiet i motion Fi32 att omfattningen utökas jämfört med regeringens förslag. Mot bakgrund av vad utskottet ovan uttalat om möjligheten till flexibilitet inom regeringsalternativet samt angelägenheten av att personal med rätt kompetens kan rekryteras i konjunkturuppgången anser arbetsmarknadsutskottet att de aktuella motionerna inte bör påkalla någon riksdagens åtgärd. Finansutskottet bör därför avstyrka motionerna Fi32 (yrk. 29) och Fi54 (yrk. 9).

I fråga om *utbildningsbidragen vid arbetsmarknadsutbildning* vill utskottet erinra om att vissa ändringar infördes den 1 juli 1993. Ändringarna innebar att utbildningsbidragen vid viss arbetsmarknadsutbildning skall bestå av en bidragsdel och en lånedel. I samband med behandling av motioner uttalade utskottet följande i årets arbetsmarknadspolitiska betänkande AU11.

Detta innebär att utskottet anser att det är skäligt att den enskilde betalar en viss del av kostnaderna för sådana studier som leder till en allmän kompetenshöjning. Det är här fråga om utbildningar som den enskilde själv har att ansöka om i konkurrens med andra personer. Det får också anses skäligt att ungdomar under 25 år som antas till arbetsmarknadsutbildningens särskilt anordnade (upphandlade) kurser, dvs. yrkesförberedande och yrkesinriktade kurser, får betala en del av studiekostnaderna liksom andra ungdomar som väljer andra studieformer och studievägar.

Arbetsmarknadsutskottet vidhåller denna ståndpunkt och avstyrker därmed motionerna Fi32 (yrk. 30) och Fi54 (yrk. 10).

Reglerna för *beredskapsarbete* vill såväl Socialdemokraterna som Vänsterpartiet ändra så att statsbidragen skall beräknas på hela arbetstiden och inte som nu på 90 %. Likartade motionskrav har arbetsmarknadsutskottet avstyrkt i sitt betänkande AU11. Utskottet vidhåller sin då uttalade ståndpunkt att motionsförslaget innebär en kostnadsökning som utskottet inte ställer sig bakom. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Fi32 (yrk. 17) och Fi54 (yrk. 8).

Såväl i Socialdemokraternas motion Fi54 som i Vänsterpartiets motion Fi32 förordas på olika sätt utvidgning av åtgärden *utbildningsvikariat*.

Beträffande förslaget om en utvidgning av utbildningsvikariat att också avse vikariat på deltid har utskottet erfarit att AMS — efter en intern utredning — förordar att den nuvarande begränsningen till heltidsvikariat upphör. Enligt AMS uppfattning skulle en sådan förändring inte innebära någon påtaglig administrativ olägenhet. Om vikariat på deltid endast ges till sökande med begränsat arbetsutbud kommer förändringen inte att öka deltidsarbetslösheten, anför AMS.

Arbetsmarknadsutskottet bedömer utbildningsvikariatens som en värdefull åtgärd i nuvarande arbetsmarknadsläge. Inom de kostnadsramar som regeringen har angivit bör reglerna syfta till att utbytet av åtgärden blir så stort som möjligt. Begränsningar som inte kan motiveras bör upphöra.

Arbetsmarknadsutskottet instämmer med regeringen om att särskilda ansträngningar bör göras för att utbildningsvikariatens skall öka inom näringslivet. Beträffande omfattningen av åtgärden anser utskottet att flexibilitet och samtidig kostnadskontroll uppnås med den i propositionen föreslagna ordningen att vissa ramar ges för ALU och utbildningsvikariat tillsammans. Som redovisats ovan finansieras dessa båda åtgärder från Arbetsmarknadsfonden. Sammanlagt bör antalet platser ligga på högst 90 000 per månad och den sammanlagda årskostnaden på högst 10 723 miljoner kronor.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet motionerna Fi32 (yrk. 31) och Fi54 (yrk. 7).

Vänsterpartiets krav i motion Fi32 innebär att åtgärden *arbetslivsutveckling* minskas ner till förmån för arbetsmarknadsutbildning. Dock är ALU-projekt inom miljöområdet prioriterade. Liknande synpunkter tas upp och utvecklas ytterligare i motion Fi36.

Utskottet har inhämtat att ALU-delegationen som en första åtgärd har försökt kartlägga utrymmen för nya ALU-projekt. På det skogliga området har t.ex. en överenskommelse om gränsdragningen för ALU-projekt kunnat fastställas, vilket är betydelsefullt eftersom natur- och landskapsvården utgör stora potentiella områden för ALU-verksamheten enligt delegationen. En inventering inom vissa län ger också vid handen att ett antal miljöprojekt, bl.a. med anknytning till kretsloppspropositionen, förekommer. Med hänvisning till den utveckling som är på gång anser arbetsmarknadsutskottet att motionerna Fi32 (yrk. 23) och Fi36 inte påkallar någon riksdagens åtgärd. De avstyrks således i aktuella delar.

Insatser för kvinnligt företagande

Arbetsmarknadsutskottet vill slutligen i detta sammanhang knyta an till en fråga som senast berördes i utskottets regionalpolitiska betänkande 1993/94:AU13, nämligen frågan om ytterligare åtgärder för att stärka kvinnors sysselsättning genom små- och nyföretagande. Utskottet markerade i AU13 vikten av att de nybildade regionala utvecklingsbolagen aktivt engagerar sig i insatser för att främja kvinnligt företagande.

Det är enligt utskottets mening synnerligen angeläget att även kvinnorna och det kvinnliga företagandet kommer att kunna bidra till och utnyttja den kommande konjunkturuppgången. Därför vill utskottet förorda följande initiativ.

För att ytterligare stärka kvinnors företagande i ett regional-, arbetsmarknads- och näringspolitiskt perspektiv bör ytterligare insatser och medel planeras för detta ändamål.

De medel som föreslås för kvinnors företagande bör i första hand bestå av lån för finansieringsändamål i företagsverksamheten. Ett nytt anslag bör därför skapas för detta ändamål. Medlen bör disponeras av Industri- och nyföretagarfonden. Enskilda låneärenden bör beslutas av de regionala utvecklingsbolagen, som får beslutanderätt inom vissa ramar och dragningsrätt hos den nämnda fonden. Det bör i övrigt vara regeringens uppgift att utforma de närmare bestämmelserna för dessa lån. Finansieringen bör ske genom att anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskas med motsvarande belopp. Enligt utskottets bedömning bör 50 miljoner kronor föras över från A 2-anslaget till ett nytt anslag för kvinnors företagande under Näringsdepartementet. Vidare är det enligt arbetsmarknadsutskottet angeläget att information om denna satsning förs ut så snart som möjligt.

Propositionen

I förhållande till 1994 års budgetproposition innebär kompletteringspropositionen en neddragning av antalet platser i ungdomspraktik och akademikerpraktik. Som redovisats ovan beräknas de totala kostnaderna för dessa åtgärder att minska från ca 7,6 miljarder kronor enligt budgetpropositionen till ca 5,7 miljarder enligt kompletteringspropositionen.

Regeringen framhåller att bl.a. ungdomspraktik varit en mycket verkningsfull åtgärd under lågkonjunkturen och att den på kort tid nått en stor omfattning, som inte varit möjlig med traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

I det förbättrade arbetsmarknadsläget anser regeringen emellertid att det bör vara möjligt att begränsa bl.a. ungdomspraktiken. Åtgärden bedöms dock även under nästa budgetår kräva en betydande omfattning främst i början av budgetåret för att motverka och förhindra uppkomsten av främst långtidsarbetslöshet.

Trots neddragningen beräknas ungdomspraktik tillsammans med ALU under det kommande budgetåret vara de mest omfattande åtgärderna. Behovet av ungdomspraktikplatser beräknas i genomsnitt till högst 70 000 per månad. Behovet av akademikerpraktikplatser beräknas till 2 000, och kostnaderna för åtgärden bedöms rymmas inom ramen för kostnaderna för ungdomspraktiken.

Regeringen redovisar i propositionen att en gemensam arbetsgrupp mellan Arbetsmarknadsdepartementet och AMS ser över möjligheterna att förenkla åtgärdsreglerna bl.a. beträffande ungdomspraktik. Regeringen föreslår slutligen en förlängning av praktikperioden i akademikerpraktiken samt att det införs ett finansieringsbidrag som skall betalas av praktikanordnaren. Dessa frågor berörs i de följande avsnitten.

Motioner

Socialdemokraterna lägger i motion Fi54 (yrk. 3 och 11) fram ett program för att bekämpa arbetslösheten för ungdomar. Målsättningen är att ingen under 25 år skall behöva gå arbetslös längre än 100 dagar. Motionärerna är beredda att satsa 2 miljarder kronor för att skapa 70 000 arbeten för ungdomar. Programmet skall finansieras med den reservation som under innevarande budgetår uppstått inom Arbetsmarknadsverket. Förslaget innebär i korthet bl.a. följande.

- Utbildningsbidragen höjs. Antalet ungdomar i arbetsmarknadsutbildning ökas kraftigt. Utbyggnaden av den treåriga gymnasieskolan påskyndas. Antalet högskoleplatser utökas. Gymnasieutbildade ungdomar skall kunna få särskilda utlandsstipendier. Dessutom skall utbytesstuderande kunna få behålla sitt studiebidrag.
- Kommunerna ges ett ansvar för att ge alla ungdomar meningsfull sysselsättning t.o.m. vårterminen det år ungdomarna fyller 20 år – ett s.k. utvecklingsår.

- Ett system med ungdomsintroduktion införs i stället för de nuvarande åtgärderna ungdomspraktik och ALU.
- Utbildningsvikariatet inriktas mot ungdomsvikariat.
- En särskild garanti i form av praktiktjänstgöring införs för arbetslösa akademiker.
- Utvecklingsbolagen ges ytterligare resurser för att kunna erbjuda ungdomar som vill starta företag riskvilligt kapital.

Vänsterpartiet för i motion Fi32 också fram förslag för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten.

Motionärerna vill genomföra en ordning med *ungdomsgaranti* som innebär att ungdomar under 20 år inte skall vara öppet arbetslösa mer än några veckor. För ungdomar som är äldre skall gränsen gå vid 2–3 månader (yrk. 25).

I motionen föreslås vidare införande av *obligatorisk praktikantplats* för ungdomar på medelstora och stora företag (yrk. 24).

Motionärerna vill satsa resurser på *ungdomsprojekt med miljöinriktning*. Tanken är att utnyttja ungdomarnas initiativkraft och miljöintresse i samband med kommunernas arbete med att utarbeta kommunala Agenda 21 (yrk. 26).

Mikrostöd om högst 20 000 kr föreslås för ungdomar mellan 16 och 30 år som vill driva egen rörelse eller kooperativ (yrk. 27).

Ungdomspraktiken bör enligt motionärerna snabbt trappas ned och ersättas av ett introduktionsprogram med kortare praktik kombinerat med anställning med rekryteringsstöd (yrk. 28).

Partiets tidigare redovisade satsningar på arbetsmarknadsutbildning och utbildningsbidrag är också förslag som kommer ungdomar till del.

Utskottet

Enligt Arbetsmarknadsstyrelsens arbetslöshetsstatistik var i april i år 80 092 ungdomar i åldern 18–24 år inskrivna vid arbetsförmedlingen och beredda att direkt ta arbete. Det var ca 2 200 färre än månaden dessförinnan och ca 4 700 färre än motsvarande månad förra året. Enligt samma källa var i april i år 87 331 ungdomar i olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det var ca 5 700 färre än i mars månad och närmare 8 000 färre än i april månad 1993.

Utskottet bedömer arbetsmarknadsläget för ungdomar som fortsatt mycket bekymmersamt även om man kan skönja tendenser till en förbättring. Utskottet knyter förhoppningar till att den vändning i konjunkturen som skett kommer att leda till ökad efterfrågan på ungdomar i arbetslivet. Man kan dock förutse att behovet av arbetsmarknadspolitiska resurser riktade till ungdomar kommer att vara stort även under nästa budgetår och då särskilt under de inledande sommarmånaderna.

Det råder inga delade meningar om behovet av kraftfulla satsningar för att bekämpa arbetslösheten i stort och särskilt arbetslösheten bland ungdomar. Satsningen måste emellertid hållas inom ramen för vad en

ansvarsfull ekonomisk politik tillåter. Utskottet menar att regeringens ansträngningar för att bekämpa arbetslösheten, mot bakgrund av det statsfinansiella läget, är berömvärda.

Erfarenheten visar att ungdomar har en i relation till äldre hög arbetslöshet även vid mera normala konjunkturlägen än det nuvarande. Det finns flera anledningar till detta förhållande. Ungdomar, liksom andra s.k. inträdargrupper, tenderar att ha en hög arbetslöshet eftersom de i förhållandevis stor utsträckning måste finna ett arbete och således inte enbart hålla kvar ett tidigare arbete för att undvika arbetslöshet. Ungdomar har vidare i allmänhet kort eller ingen arbetslivs- eller yrkeserfarenhet. Utskottet vill hänvisa till de förändringar som skett inom det arbetsrättsliga regelsystemet och som innebär förbättrade möjligheter för ungdomar på arbetsmarknaden, bl.a. ökade möjligheter till provanställning.

Som framgår av finansplanen kan vidare de relativt höga ungdomslönerna antas försvåra sysselsättningsmöjligheterna för ungdomar.

Utskottet anser i likhet med regeringen att staten skall förbättra sysselsättningsmöjligheterna för ungdomar genom bl.a. regelsystemet inom arbetsmarknadspolitik. I finansplanen pekas därvid bl.a. på att parterna har ett stort ansvar för att lönebildningen sker på ett sätt som inte försvårar för ungdomar att få arbete.

En särskild utredare har tillkallats (dir. 1992:107) med uppgift att beskriva och analysera ungdomars levnadsvillkor i ekonomiskt och socialt hänseende. Utredaren kommer att bl.a. studera konsekvenser av lagar och avtal på arbetsmarknadsområdet samt lönenivåns betydelse för ungdomars möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Utredaren kommer inom kort att presentera sina förslag.

Totalt satsas under nästa budgetår närmare 25,8 miljarder kronor över budgeten på olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder varav en stor del kan komma ungdomar till del. Härtill kommer insatser på närmare 11 miljarder kronor som finansieras via Arbetsmarknadsfonden. Beaktas bör vidare de åtgärder av arbetsmarknadsskäl som hänför sig till andra huvudtitlar i budgeten. Dessutom sker resursförstärkningar på andra håll till följd av reservationer i innevarande års anslag.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det i ett förbättrat läge på arbetsmarknaden med ökad efterfrågan på reguljär arbetskraft finns anledning att något börja begränsa åtgärder som ALU och ungdomspraktik.

De åtgärdsprogram för ungdomar som förs fram av Socialdemokraterna i motion Fi54 och Vänsterpartiet i motion Fi32 innebär i båda fallen stor extra belastning på statsfinanserna. Det är självfallet angeläget att den tid varunder ungdomar går arbetslösa är så kort som möjligt. Det förefaller emellertid inte realistiskt att denna strävan tar formen av en *garanti*. Utskottet har heller inget att invända mot förslaget att fler ungdomar får *utbildningsvikariat*. Utskottet har som framgått ovan ställt sig bakom regeringens förslag om att utöka antalet utbildningsvikariat med 1 000 personer per månad till 15 000 personer per månad i genomsnitt.

I några fall har de i programmen ingående delarna en inriktning som utskottet inte kan ställa sig bakom, det gäller t.ex. förslaget om *obligatorisk praktikanplaus*. I vissa fall har förslagen också stora likheter med motsvarigheter i det befintliga åtgärdsprogrammet, det gäller t.ex. *ungdomsintroduktionen* resp. *introduktionsprogrammet*. Det gäller också *garantin för arbetslösa akademiker*.

Några av enskildheterna i motionärernas program har utskottet behandlat och avstyrkt i andra sammanhang. Det gäller förslagen om ungdomsintroduktion och ungdomsprojekt med miljöinriktning. Utskottet återkommer i det följande beträffande den förstnämnda frågan.

Utskottet anser sammanfattningsvis att de satsningar regeringen gör för att möta ungdomsarbetslösheten både till innehåll och volym är väl avvägda. Utskottet kan således inte biträda de program som motionärerna förordat. Motionerna Fi54 (yrk. 11) och Fi32 (yrk. 24–27) avstyrks således.

Socialdemokraternas och Vänsterpartiets förslag om att ersätta ungdomspraktiken med ett system med *ungdomsintroduktion* resp. *introduktionsprogram* innebär att ungdomarna efter en kortare praktikperiod skall anställas med rekryteringsstöd.

Utskottet har behandlat denna fråga även i samband med budgetbehandlingen av arbetsmarknadspolitiken tidigare under året. I det av riksdagen godkända betänkandet 1993/94:AU11 uttalade utskottet bl. a. att det i nuvarande arbetsmarknadsläge var alltför optimistiskt att trappa ned eller helt avveckla ungdomspraktiken. Prognoserna beträffande ungdomsarbetslösheten nödvändiggjorde en fortsatt hög nivå på ungdomspraktiken. Utskottet underströk också att det alltsedan ungdomspraktiken infördes varit möjligt att kombinera åtgärden med rekryteringsstöd. Utskottet vidhåller denna ståndpunkt och avstyrker motionerna Fi32 (yrk. 28) och Fi54 (yrk. 3).

Ungdomspraktik

Propositionen

Som redovisats ovan pågår inom Arbetsmarknadsdepartementet ett översynsarbete för att åstadkomma förenklade åtgärdsregler. Enligt propositionen skall en ny förenklad förordning om ungdomspraktikanter börja gälla fr.o. m. den 1 juli 1994. Förenklingarna kommer att avse frågor bl.a. om förutsättningarna för anvisningar, praktik på deltid, anvisningstiderna och definitionen på funktionshinder.

Regeringen begär riksdagens godkännande av vad som anförts om förenklade regler inom ungdomspraktiken.

Utskottet

Utskottet noterar att, såvitt framgår av propositionen, de förenklade regler om ungdomspraktik som regeringen aviserar inte innebär någon förändring av de grundläggande riktlinjerna för åtgärden. Utskottet har i övrigt med anledning av de uppgifter som lämnats inget att erinra och tillstyrker vad regeringen anför i frågan.

Propositionen

I propositionen sägs att den nuvarande praktikperioden på tre månader för akademikerpraktik visat sig vara för kort. Regeringen föreslår att praktikperioden förlängs till högst sex månader.

I samband med införande av ett finansieringsbidrag för ungdomspraktik uttalade regeringen att på sikt även finansieringen av akademikerpraktiken skulle övervägas. Regeringen föreslår nu att anordnaren vid akademikerpraktik skall åta sig en delfinansiering genom ett finansieringsbidrag på 1 000 kr per månad.

Motioner

Socialdemokraterna i motion Fi54 (yrk. 15) och Vänsterpartiet i motion Fi32 (yrk. 19) yrkar att förslaget om förlängd praktikperiod och finansieringsbidrag i akademikerpraktiken skall avslås.

Utskottet

I samband med budgetbehandlingen av arbetsmarknadsfrågorna för två månader sedan konstaterade utskottet att arbetslösheten var högst bland de nytexaminerade akademikerna. Mot den bakgrunden bedömdes akademikerpraktiken, som särskilt riktar sig till kategorien nytexaminerade akademiker, ha en viktig uppgift att fylla (1993/94:AU11, rskr. 189). Utskottet anser alltså att åtgärden även under nästa budgetår kommer att utgöra ett viktigt inslag i samhällets insatser mot ungdomsarbetslösheten. Den tveksamhet som arbetsgivare uppenbarligen känt inför akademikerpraktik och som lett till att åtgärden inte nått upp till önskade volymer kan bero på den korta anvisningstiden. Utskottet delar därvidlag regeringens bedömning och tillstyrker förslaget att förlänga praktikperioden till högst sex månader.

Förslaget att anordnaren vid akademikerpraktik skall åta sig en delfinansiering väcker frågan om inte ett finansieringsbidrag snarare skulle minska än öka åtgärdens attraktivitet bland arbetsgivare. Utskottet bedömer dock att finansieringsbidraget, särskilt med beaktande av att praktikperioden förlängs, är så utomordentligt blygsamt i relation till den kvalificerade arbetskraft som ställs till arbetsgivarens förfogande att det rimligen inte bör inverka negativt på viljan att anordna praktik. Utskottet tillstyrker således regeringens förslag rörande akademikerpraktik och avstyrker motionerna Fi54 (yrk. 15) och Fi32 (yrk. 19).

Propositionen

Som tidigare redovisats bör AMS få disponera högst 395 miljoner kronor för tillfällig förstärkning vid arbetsförmedlingen under budgetåret 1994/95.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner finansiering genom att högst 395 miljoner kronor av medlen under anslaget A 2. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder får användas för tillfällig personalförstärkning vid arbetsförmedlingen (prop. avsnitt 2.3).

Motioner

Socialdemokraterna anser i motion Fi54 (yrk. 12 delvis) att den föreslagna förstärkningen av arbetsförmedlingen bör vara permanent. Vänsterpartiet i motion Fi32 stöder den tillfälliga förstärkningen (men vill därutöver ha en permanent resursförstärkning).

Utskottet

Arbetsmarknadsutskottet har i det föregående tillstyrkt en tillfällig förstärkning av arbetsförmedlingen med hänvisning till konjunkturskäl. Som utskottet uttalat i sitt betänkande AU11 är det mot denna bakgrund logiskt att använda sig av anslaget för konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Arbetsmarknadsutskottet föreslår därför att finansutskottet tillstyrker regeringens förslag i denna del och avstyrker motion Fi54 (yrk. 12 i motsvarande del). Finansutskottet bör således rekommendera riksdagen att godkänna att högst 395 miljoner kronor av medlen under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder får användas för tillfällig personalförstärkning vid arbetsförmedlingen.

Informationsinsatser

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner att högst 10 miljoner kronor av medlen under anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder får disponeras för vissa informationsinsatser (prop. avsnitt 2.4). Dessa avser dels information om åtgärder som syftar till att tidigarelägga nödvändiga nyanställningar (5 miljoner kronor), dels information om den allmänna arbetslöshetsförsäkring som föreslås införd fr.o.m. den 1 juli 1994 enligt proposition 1993/94:209 (5 miljoner kronor).

Motioner

Såväl Socialdemokraterna i motion Fi54 (yrk. 14) som Vänsterpartiet i motion Fi32 (yrk. 18) avvisar regeringens förslag i den del det rör medel för informationsinsatser angående den föreslagna arbetslöshetsförsäkringen. Bakgrunden är att båda partierna avvisar regeringens

förslag till ny arbetslöshetsförsäkring. Däremot anser Vänsterpartiet att det är utmärkt att stimulera tidigareläggningar av anställningar genom ökad information om GAS och rekryteringsstöd.

1993/94:AU8y

Utskottet

Arbetsmarknadsutskottet kommer inom kort att behandla proposition 1993/94:209, Den fortsatta reformeringen av arbetslöshetsförsäkringen. Utskottet vill framhålla betydelsen av att information om förändringar i arbetslöshetsförsäkringen planeras i god tid. Enligt utskottets bedömning är detta informationsbehov oberoende av hur utskottet ställer sig till enskilda frågor i propositionen. Utskottet anser således att A 2-anslaget bör få användas för de informationsinsatser som regeringen föreslagit.

Därmed avstyrker utskottet motionerna Fi32 (yrk. 18) och Fi54 (yrk. 14) och tillstyrker att riksdagen godkänner att högst 10 miljoner kronor under A 2-anslaget får användas för informationsinsatser.

Bidrag till utbildning i företag

Propositionen

Bidrag till utbildning i företag får enligt förordningen (1984:518) lämnas till arbetsgivare som tillhandahåller utbildning åt de anställda för att upprätthålla och främja sysselsättningen. Utbildning av arbetsgivare och företagare som inte är anställda berättigar däremot inte till bidrag.

I propositionen föreslås att bidrag också skall få lämnas för utbildning av den som äger en del i ett litet eller medelstort företag och som arbetar i verksamheten utan att vara anställd där. Den som berörs får dock inte ha ett väsentligt inflytande över verksamheten.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner förslaget om bidrag till utbildning i företag (prop. avsnitt 2.6).

Motioner

Socialdemokraterna framhåller i motion Fi54 (yrk. 16) att de flesta delägare rimligen har ett väsentligt inflytande över verksamheten. Begränsningen i regeringens förslag till delägare utan väsentligt inflytande över verksamheten är utomordentligt svårtolkad, enligt motionärerna, som också anför att någon motivering inte ges. Motionärerna föreslår därför att begränsningen tas bort.

Vänsterpartiet anför i motion Fi32 (yrk. 21) att det är angeläget att höja kompetensnivån i de små och medelstora företagen. Även sådana delägare som har ett väsentligt inflytande över verksamheten bör därför kunna få bidrag till utbildning. Annars föreligger risk att begränsningen omintetgör åtgärden.

Vidare föreslår Vänsterpartiet i samma motion (yrk. 20) att bidraget till utbildning i företag höjs från högst 60 till högst 90 kr per timme för att stimulera till kompetensutveckling.

Arbetsmarknadsutskottet instämmer med regeringen och motionärerna att det är angeläget att höja kompetensnivån i de små och medelstora företagen; att även delägare kan behöva utbildningsinsatser är ofrånkomligt enligt utskottets mening. För att få *bidrag till utbildning i företag* anser regeringen att den som berörs inte får ha väsentligt inflytande över verksamheten, medan motionärerna finner denna begränsning omotiverad.

Utskottet gör för sin del bedömningen att det i detta arbetsmarknadsråd finns behov av utbildning och kompetenshöjning för såväl anställda som småföretagare. Utan underlagsmaterial angående ekonomiska och andra konsekvenser vid olika omfattning av bidrag till utbildning i företag anser utskottet att det är svårt att ta ställning till den av regeringen föreslagna begränsningen avseende sådana delägare som inte har väsentligt inflytande över verksamheten. Som motionärerna pekar på kan denna begränsning göra åtgärden mindre verkningfull. Med anledning av propositionen i denna del och motionerna Fi32 (yrk. 21) och Fi54 (yrk. 16) bör regeringen ta bort den föreslagna begränsningen. Detta bör ges regeringen till känna enligt arbetsmarknadsutskottets uppfattning.

Vad gäller Vänsterpartiets förslag om *höjning av bidraget* vid företagsutbildning har arbetsmarknadsutskottet samma uppfattning som i sitt betänkande AU11 från mars 1994. Utskottet vill liksom motionärerna framhålla betydelsen av företagsutbildning, vilken givetvis kan ses som kompetensutveckling. Utskottet biträdde emellertid inte då och biträder inte heller nu en höjning av bidraget från 60 till 90 kr per timme. Motion Fi32 (yrk. 20) avstyrks således.

Försöksverksamhet med rekryteringsstöd för högskoleutbildade

Propositionen

Regeringen föreslår, som en försöksverksamhet under nästa budgetår, ett rekryteringsstöd som skall underlätta för arbetslösa högskoleutbildade med arbetslivserfarenhet att återgå till den reguljära arbetsmarknaden. Stödet bör få beviljas vid anställning i små företag som saknar motsvarande högskolekompetens. En bakgrund är att dessa småföretag ofta saknar kunskap om vad kvalificerad arbetskraft kan bidra med för att utveckla verksamheten. Bidragsperioden bör vara högst tolv månader och bidrag lämnas med högst 50 % av den totala lönekostnaden. Kostnaderna för stödet bör inrymmas i de medel som har beräknats för rekryteringsstöd under nästa budgetår.

Regeringen begär riksdagens godkännande angående försöksverksamhet med rekryteringsstöd för högskoleutbildade (prop. avsnitt 2.7).

Vänsterpartiet anför i motion Fi32 (yrk. 22) att man är positiv till åtgärden i sig men ifrågasätter bidragsdelen. Efter sex månaders anställning bör företaget självt bära en större del av lönekostnaden. Bl.a. rättvisaspekter talar för att begränsa bidragsdelen. Vänsterpartiet förordar därför att 50 % av lönekostnaderna utgår under de första sex månaderna och 25 % under de följande sex månaderna.

Utskottet

Arbetsmarknadsutskottet vill framhålla att den föreslagna åtgärden med rekryteringsstöd för högskoleutbildade är en försöksverksamhet under ett budgetår. Internationella motsvarigheter har fallit väl ut. Såväl för att stödja högskoleutbildade arbetslösa som för att lyfta kompetensen i de små företagen finner utskottet åtgärden väl värd att pröva.

Utskottet är medvetet om att det kan ta viss tid innan de högskoleutbildades insatser i ett företag syns. Därför bör bidragsperioden vara förhållandevis lång. En period på *högst* tolv månader är enligt utskottet en flexibel lösning. Med hänsyn till kravet på effektiv medelsanvändning bör det vara en realitet att bidragsregeln om *högst* 50 % av lönekostnaderna kommer att utnyttjas på ett sådant sätt att arbetsförmedlingen inte betalar ut mer än vad som krävs.

Försöksverksamheten kommer enligt propositionen att utvärderas. I en sådan utvärdering får det förutsättas att bidragsnivå m.m. tas upp till diskussion inför en eventuell förlängning av åtgärden. Med hänvisning till vad som anförts bör finansutskottet tillstyrka ett godkännande av regeringens förslag om försöksverksamhet med rekryteringsstöd för högskoleutbildade samt avstyrka motion Fi32 (yrk. 22).

Flexibla användning av rekryteringsstödet

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner vad som anförts i propositionen om flexibla användning av rekryteringsstödet (prop. avsnitt 2.9).

Enligt propositionen har regeringen beslutat att införa mer flexibla anvisningsregler för platser med rekryteringsstöd. Det skall inte längre vara nödvändigt att ha gått arbetslös i minst tre månader resp. i minst en månad för en person under 25 år. Denna ändring medför att rekryteringsstödet kan användas mer offensivt, anför det i propositionen.

Vidare skall äldre arbetslösa, om det finns synnerliga skäl, kunna anvisas till platser med rekryteringsstöd i högst tolv månader inom hela arbetsmarknaden i stället för som tidigare endast inom kommuner och landsting. Över hälften av de arbetslösa äldre är långtidsarbetslösa.

I motion Fi34 tar Lennart Fremling (fp) upp de äldre arbetslösa situation. Med hänsyn till svårigheterna på arbetsmarknaden för äldre arbetslösa bör speciella arbetsmarknadspolitiska åtgärder införas för personer över 50 år.

Utskottet

Arbetsmarknadsutskottet instämmer med regeringen i att den genomförda ändringen möjliggör att rekryteringsstödet kan användas på ett mera offensivt sätt. Utskottet ser positivt på en sådan ändring som vidgar användningsområdet för rekryteringsstödet och stimulerar till fasta anställningar. Likaså är utskottet positivt till den ändring som ger äldre arbetslösa möjlighet att få plats med rekryteringsstöd i högst tolv månader inom hela arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadsutskottet har förståelse för de synpunkter som framförs i motion Fi34 och vill väcka frågan om och hur man bör angripa föråldrade attityder till olika grupper på arbetsmarknaden. Över hälften av de arbetslösa äldre är långtidsarbetslösa. Utskottet vill inte se att man ställer äldre mot yngre inom arbetsmarknadspolitiken men vill erinra om att enligt gällande riktlinjer skall långtidsarbetslösa vara den mest prioriterade gruppen vid beviljande av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Vidare ligger de av regeringen nyligen beslutade förändringarna i rekryteringsstödet i linje med motionärens önskemål. Någon ytterligare riksdagens åtgärd bör inte vara påkallad.

Arbetsmarknadsutskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker ett godkännande av vad regeringen anfört om flexiblare användning av rekryteringsstödet och avstyrker motion Fi34.

Medelsanvisning på anslag A 2. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Propositionen

I propositionen föreslås — med ändring av riksdagens tidigare beslut (bet. 1993/94:AU11, rskr. 189)— med motiveringar som har framgått i det föregående att anslaget till arbetsmarknadspolitiska åtgärder bestäms till 25 766 738 000 kr för nästa budgetår.

Socialdemokraterna avvisar i motion Fi54 (yrk. 17 delvis) regeringens förslag till minskning av A 2-anslaget och anser för sin del att anslaget bör uppgå till 4 658 miljoner kronor utöver vad som tidigare beslutats resp. föreslagits i detta sammanhang. Som tidigare redovisats inbegriper Socialdemokraternas budget även 2 200 miljoner kronor, vilka avräknats som "oanvända medel i Arbetsmarknadsdepartementet".

Ny demokrati förordar i motion Fi31 (yrk. 18 delvis) att A 2-anslaget kan minskas med 5 766 738 000 kr jämfört med regeringens förslag. Detta innebär ett anslag på 20 miljarder kronor.

Vänsterpartiet föreslår i motion Fi32 (yrk. 13) att A 2-anslaget fastställs till 33 586 738 000 kr. Detta anslagsbelopp baseras — som

tidigare redovisats — på att Vänsterpartiet vill utöka budgetmedlen med 3 500 miljoner kronor jämfört med propositionen. Därutöver har Vänsterpartiet avvisat överföringar från A 2-anslaget till andra användningar motsvarande ett belopp på 4 320 miljoner kronor.

Utskottet

Arbetsmarknadsutskottet har i det föregående ställt sig bakom regeringens förslag till tillägg och ändringar beträffande den arbetsmarknadspolitiska åtgärdsarsenalen. Utskottet har vidare avstyrkt olika motionsförslag som har en annan syn på omfattningen och fördelningen av arbetsmarknadspolitiska åtgärder än regeringen och utskottet har. Utskottet har vidare redovisat att de tidigare icke fördelade medlen på 1 940,6 miljoner kronor nu är budgeterade för olika ändamål.

Utskottet har ställt sig bakom ett initiativ att minska anslaget A 2. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder med 50 miljoner kronor till förmån för ett nytt anslag för insatser i syfte att främja kvinnligt företagande.

I konsekvens med de ställningstaganden som redovisats i det föregående anser arbetsmarknadsutskottet att det av regeringen begärda beloppet minskat med 50 miljoner kronor bör beviljas till anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för budgetåret 1994/95, dvs. 25 716 738 000 kr. Motionerna Fi31 (yrk. 18 i motsvarande del), Fi32 (yrk. 13) och Fi54 (yrk. 17 i motsvarande del) bör således avstyrkas av finansutskottet.

Lönegarantifonden

Propositionen

En arbetstagare som blir utan lön på grund av arbetsgivarens konkurs kan i vissa fall få ersättning från Lönegarantifonden enligt bestämmelser i lönegarantilagen.

Lönegarantifonden finansieras via en arbetsgivaravgift på 0,20 % av arbetsgivarens lönekostnad. För budgetåret 1994/95 väntas inkomsterna uppgå till ca 1 300 miljoner kronor medan utbetalningarna väntas uppgå till ca 1 400 miljoner kronor.

Underskottet i Lönegarantifonden, på grund av de senaste årens stora antal konkurser, beräknas till ca 4 miljarder kronor vid utgången av budgetåret 1993/94. Underskottet i fonden har finansierats via en rörlig kredit hos Riksgäldskontoret. För budgetåret 1993/94 uppgår denna kredit till 7 miljarder kronor.

Regeringen bedömer att utbetalningarna från Lönegarantifonden kommer att minska till följd av ett lägre antal konkurser och till följd av de uppstramningar som gjorts i lönegarantireglerna.

Regeringen föreslår att en rörlig kredit får disponeras i Riksgäldskontoret om högst 5 miljarder kronor under budgetåret 1994/95 för utbetalningar enligt lönegarantilagen.

Vänsterpartiet förordar i motion Fi32 (yrk. 35) att sänkningen av den rörliga krediten begränsas till 6 miljarder kronor.

Utskottet

Utskottet delar regeringens bedömning av utvecklingen när det gäller utbetalningar från Lönegarantifonden under nästa budgetår. Utskottet tillstyrker således att en rörlig kredit om högst 5 miljarder kronor får disponeras i Riksgäldskontoret under budgetåret för utbetalningar enligt lönegarantilagen. Därmed avstyrks motion Fi32 (yrk. 35).

Arbetsmarknadsfonden

Propositionen

Utgifterna för Arbetsmarknadsfonden bestäms huvudsakligen av nivån på arbetslösheten och de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Av betydelse är också ersättningens storlek och antalet ersättningsberättigade bland de arbetslösa.

Merparten av utgifterna för arbetslöshetsersättningen nästa budgetår eller ca 37 miljarder kronor beräknas avse den inkomstrelaterade ersättningen från arbetslöshetskassorna och arbetsmarknadskassorna. Utbetalningarna av grundbeloppet i KAS beräknas till drygt 1 miljard kronor. Åtgärderna arbetslivsutveckling och utbildningsvikariat, som också finansieras via fonden, samt finansieringen av utbildningsbidrag för dem som deltar i arbetsmarknadsutbildning och som skulle vara berättigade till en inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning, beräknas belasta fonden med ca 16 miljarder kronor.

Under nästa budgetår beräknas Arbetsmarknadsfondens utgifter överstiga inkomsterna med ca 30 miljarder kronor. Till detta belopp skall även läggas ett redan befintligt underskott i fonden som beräknas uppgå till ca 54 miljarder kronor vid ingången av budgetåret. Härtill kommer räntekostnader på ca 4,5 miljarder kronor. Vid utgången av budgetåret 1994/95 beräknas Arbetsmarknadsfonden således redovisa ett underskott på nära 90 miljarder kronor.

Riksförsäkringsverket disponerar för närvarande en rörlig kredit i Riksgäldskontoret om högst 55 miljarder kronor för de ändamål som skall finansieras från Arbetsmarknadsfonden. Regeringen föreslår att krediten utökas till högst 100 miljarder kronor.

Motion

Socialdemokraterna framhåller i motion Fi54 att man ser som sin främsta uppgift, om man får regeringsansvaret, att få till stånd en kraftig ökning av sysselsättningen. Inget annat är så verkningsfullt, menar motionärerna, för att sanera statsfinanserna som att skapa arbetstillfällen som minskar beroendet av a-kassa och andra inkomststöd.

Vänsterpartiet begär i motion Fi32 (yrk. 36), med anledning av förslaget att kraftigt höja krediten för Arbetsmarknadsfonden, ett tillkännagivande om att partiets politik innebär en väsentligt minskad belastning på fonden. I motionen pekas på partiets starkare sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitik samt att man förordar en neddragning av ALU. Motionärerna pekar också på konsekvenserna för fonden av den nya arbetslöshetsförsäkringen.

Utskottet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att en rörlig kredit om högst 100 miljarder kronor får disponeras i Riksgäldskontoret för statsbidrag till arbetslöshetsförsäkringen och permitteringslönersättningen samt för kontant arbetsmarknadsstöd och vissa utbildningsbidrag. Ett sådant tillkännagivande som begärs i motion Fi32 (yrk. 36) bedöms i sammanhanget vara obehövligt. Motionen i berörd del avstyrks därför.

Särskilda åtgärder för arbetshandikappade

Otraditionella insatser

Propositionen

I skrivelse till regeringen har AMS föreslagit att medelsramen för s.k. otraditionella insatser för budgetåret 1994/95 ökas från 30 till 60 miljoner kronor samt att en mindre del av denna ram skall få användas för projektledning och andra liknande kostnader som hänför sig till specifika projekt och som inte normalt skall finansieras med ordinarie förvaltningsmedel.

Skälen för styrelsens begäran är att man redan under våren 1994 fått ansökningar från länsarbetsnämnderna om medel till olika projekt på sammanlagt 65 miljoner kronor. Exempelvis finns ansökningar om medel till samverkansprojekt mellan AMV, försäkringskassan, kommunen och landstinget om verksamhet för sökande med psykiska funktionshinder, projekt som gäller informationsteknologi och handikapp.

Regeringen föreslår att medelsramen för s.k. otraditionella insatser höjs till 50 miljoner kronor budgetåret 1994/95. I propositionen betonas det angelägna i att nya metoder prövas och utvecklas för rehabilitering av människor med funktionshinder.

Motion

Vänsterpartiet begär i motion Fi32 (yrk. 39) att medelsramen för otraditionella insatser för nästa budgetår höjs till högst 60 miljoner kronor.

Utskottet

Utskottet delar regeringens bedömning av medelsbehovet för otraditionella insatser budgetåret 1994/95 och avstyrker motion Fi32 (yrk. 39).

Gällande regler

Högsta bidragsgrundande månadslön vid anställning med lönebidrag är 13 700 kr per månad.

Riksdagen har under våren 1994 beslutat (1993/94:AU12, rskr. 190) att möjligheten att i särskilda fall medge att högre lönebelopp läggs till grund för bidraget skall upphöra den 1 juli 1994.

Motion

Vänsterpartiet föreslår i motion Fi32 (yrk. 40) att lönebidrag i särskilda fall skall kunna baseras på en högre lönesumma än 13 700 kr.

Utskottet

Utskottet behandlade motsvarande yrkande för ca två månader sedan, då med anledning av ett yrkande i den socialdemokratiska sysselsättningspolitiska motionen 1993/94:A254. Utskottet avstyrkte vid det tillfället motionen i ifrågavarande del med hänvisning till att begränsningen av hur stor lönesumma som får läggas till grund för bidrag infördes i syfte att minska statens utgifter för lönebidragen och för att fler sökande skulle kunna beredas anställning för anvisade medel. Utskottet ställde sig vidare bakom regeringens åsikt i budgetpropositionen att det var angeläget att bidraget utformades så att risken för inlåsnings effekter minimerades. Den som tjänar mer än 13 700 kr per månad ansågs ha sådan utbildning och yrkeserfarenhet att det borde finnas möjligheter att övergå till icke lönesubventionerat arbete. Utskottet pekade slutligen på att en arbetsgivare kan få bidrag som baseras på en lön som överstiger 13 700 kr i de fall lönebidrag kan kombineras med bidrag till arbetsbiträde. Utskottet vidhåller den tidigare intagna ståndpunkten och avstyrker bifall till Vänsterpartiets yrkande i motion Fi32 (yrk. 40).

Skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA)

Inledning

Till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare kan anvisas sökande med socialmedicinska arbetshandikapp. För stödformen gäller föreskrifterna i förordningen (1985:276) om statsbidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare. Enligt dessa föreskrifter kan bidrag lämnas med högst 75 % av lönekostnaden för den arbetshandikappade anställde.

Riksdagen har under våren 1994 (1993/94:AU12 rskr. 190) beslutat att målgruppen för denna form av skyddat arbete även skall omfatta personer som är berättigade till insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade samt personer med psykiskt betingade handikapp. För de nytillkomna grupperna skall bidrag kunna lämnas med upp till *hela lönekostnaden*.

En följd av den nämnda regeländringen är att bidraget för socialmedicinskt arbetshandikappade i skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA) särregleras genom att en begränsning till högst 75 % av lönesumman gäller för den nämnda gruppen arbetshandikappade.

AMS har i skrivelse till regeringen föreslagit att bidragsnivån vid skyddat arbete för samtliga målgrupper skall kunna uppgå till högst 100 % av lönekostnaden för de anvisade arbetstagarna.

Regeringen förordar att ett system med flexibla lönebidrag tillämpas fullt ut även för socialmedicinskt arbetshandikappade i OSA. För stödformen skall gälla att en bedömning av den arbetshandikappades personliga förutsättningar skall avgöra bidragets nivå.

Som en försöksverksamhet under tidsperioden den 1 juli 1994—30 juni 1996 föreslås således att ett system med flexibla bidrag skall tillämpas enligt samma regler som sedan den 1 juli 1991 gäller för bidrag vid anställning med lönebidrag.

Förslaget innebär att bidrag skall kunna lämnas för socialmedicinskt arbetshandikappade i OSA med mer än 75 % av lönesumman. Regeringen förutser dock att en mer omsorgsfull prövning av den enskildes förutsättningar i många fall bör kunna leda till en lägre bidragsnivå än den ofta schablonmässigt tillämpade 75-procentsnivån.

Utskottet

Utskottet ser fördelar med ett mer enhetligt lönebidragssystem för olika kategorier arbetshandikappade och ställer sig bakom förslaget att även för socialmedicinskt handikappade i OSA ett system med flexibla bidrag skall tillämpas under en försöksperiod.

Utskottet erinrar om att riksdagen nyligen uttalat (1993/94:AU12, rskr. 190) att verksamheten vad gäller arbetshandikappade skall inriktas på att fler skall kunna få arbete eller utbildning och att inriktningen bör vara att söka minska den genomsnittliga åtgärdskostnaden per sysselsättningsmånad. Utskottet delar regeringens farhågor att en höjning av bidragsgränsen, som ett flexibelt system innebär, kan leda till en höjning av den genomsnittliga bidragsnivån och att därigenom färre kan sysselsättas för anvisade medel. Utskottet noterar därför med tillfredsställelse att regeringen avser att låta AMS redovisa utvecklingen av bidragsnivåerna, kostnaderna m.m. för arbete hos offentliga arbetsgivare.

Funktionshindrade skolungdomars deltagande i Af/Ami:s vägledningsveckor inför studie- och yrkesval

Inledning

Studie- och yrkesvägledning för skolungdomar är en angelägenhet för skolan. Af/Ami har utvecklat särskilda vägledningsveckor där funktionshindrade ungdomar tidigt, som regel före valet till gymnasieskolan, ges möjlighet till fördjupad vägledning oftast förlagd till Ami-S som har särskild kompetens på resp. handikappområde. Det har visat

sig att alla kommuner eller skolor inte har ansett sig kunna bekosta ungdomarnas resor och uppehålle i samband med vägledningsveckorna.

Riksdagen har under våren 1994 (1993/94:AU12, rskr. 190) uttalat att regeringen bör undersöka om det går att ordna så att alla funktionshindrade ungdomar som vill skall kunna få del av Ami:s vägledningsveckor.

Propositionen

Enligt förordningen (1987:406) om arbetsmarknadsutbildning kan handikappade ungdomar, som inte fyllt 20 år, beviljas arbetsmarknadsutbildning, förutsatt att de är eller riskerar att bli arbetslösa och är arbetssökande. Ungdomar på grundskolans högstadium eller i gymnasieskolan kan inte anses stå till arbetsmarknadens förfogande på det sätt som avses i förordningen. För att funktionshindrade skolungdomar skall kunna få kostnader i samband med vägledningsveckor betalda behöver regelsystemet ändras.

Regeringen föreslår att ungdomar skall kunna få utbildningsbidrag som inskrivna vid Ami, då de deltar i vägledningsveckor inom ramen för AMV:s insatser för unga handikappade. Bidraget föreslås avse kostnader för resor och uppehålle — i normalfallet kostnad för boende och måltider — under deltagandet. Regeringen uppskattar att upp till 300 ungdomar årligen beräknas delta. Kostnaden beräknas uppgå till ca en miljon kronor och inryms i anslaget.

Utskottet

Utskottet har så sent som i mars 1994 i sitt av riksdagen godkända betänkande 1993/94:AU12 uttalat att det är angeläget att alla funktionshindrade skolungdomar kan få del av de aktuella vägledningsveckorna. Det är utomordentligt tillfredsställande att regeringen nu återkommer med ett förslag om att ungdomarna under vägledningsveckorna i samband med inskrivning vid Ami skall kunna få utbildningsbidrag till kostnader. Utskottet tillstyrker förslaget.

Stockholm den 19 maj 1994

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Ingela Thalén

I beslutet har deltagit: Ingela Thalén (s), Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Kjell Nilsson (s), Georg Andersson (s), Marianne Andersson (c), Lahja Exner (s), Charlotte Cederschiöld (m), Sten Östlund (s), Harald Bergström (kds), Laila Strid-Jansson (nyd), Monica Öhman (s), Isa Halvarsson (fp) och Johnny Ahlqvist (s).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Hans Andersson (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

1993/94:AU8y

Avvikande meningar

1. Arbetsmarknadspolitikens inriktning

Ingela Thalén, Kjell Nilsson, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman och Johnny Ahlqvist (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Arbetsmarknadspolitikens inriktning* som börjar med "Som redovisats" och slutar med "Fi54 (yrk. 1)" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets bedömning kommer arbetslösheten att ligga kvar på extremt höga nivåer. Antalet arbetslösa enligt AKU uppgick i april 1994 till 310 000 personer, varav 81 000 ungdomar. Med hänsyn till det mänskliga lidandet och de ekonomiska förlusterna kan det inte accepteras att ungdomar ställs utanför samhällsgemenskapen genom arbetslösheten eller att allt fler långtidsarbetslösa slås ut från arbetsmarknaden.

Det är tillfredsställande att antalet lediga platser nu ökar igen och att exportindustrin går bra. Men de företag som säljer sina varor och tjänster i Sverige har i stort sett inte nåtts av uppgången. Utskottet noterar med oro att avskedandena fortsätter i kommuner och landsting.

Den nuvarande ekonomiska politiken är felaktig. Exempel är bristen på investeringar som är en av orsakerna till arbetslösheten, samt de stora underskotten i de offentliga finanserna. Regeringens politik är ohållbar. Arbetsmarknadspolitikerna har fått bära en alltför tung börda och till slut har bördan blivit övermäktig. Arbetslinjen har därvid successivt övergivits och en allt större andel av tillgängliga medel har förbrukats på passivt kontantstöd.

Det krävs nu krafttag för att komma till rätta med arbetslösheten — och allra främst långtidsarbetslösheten — samt att utnyttja konjunkturuppgången på rätt sätt. Det gäller bl.a. att förhindra att exportindustrin drabbas av flaskhalsar i form av för låg produktionskapacitet eller brist på utbildad personal. Vidare måste hemmamarknaden utvidgas, ytterligare avskedanden i kommuner och landsting stoppas samt fler ungdomar komma i aktiva åtgärder.

Utskottet vill för sin del förorda de riktlinjer för arbetsmarknadspolitikerna som redovisats i motion A254 (s) vilken behandlats av arbetsmarknadsutskottet i dess betänkande 1993/94:AU11. Sammanlagt skulle detta program ge ca 90 000 fler arbeten under nästa år. Omkring 30 000 personer ytterligare kan få utbildning. Därmed kan arbetslösheten pressas ned till under 5 % under år 1995.

I likhet med uppfattningen i motion Fi54 krävs ett investeringsprogram omfattande kommunikationsområdet, bostadssektorn, det sociala området, miljöområdet m.m.

Utskottet konstaterar vidare att arbetsmarknadspolitikerna enligt regeringsförslaget får minskade resurser, medan finansfullmakten tillförs

en och en halv miljard kronor. Utskottet ställer sig kritiskt till att medel förs från arbetsmarknadspolitiken till regeringens disposition för ospecificerade ändamål.

Vad arbetsmarknadsutskottet med tillstyrkan av motion Fi54 (yrk. 1) anfört bör ges regeringen till känna.

Motion Fi32 (yrk. 6–8) får med det anförda anses i huvudsak tillgodosedd. Motion Fi31 (yrk. 18 i motsvarande del) har en annan inriktning och avstyrks.

2. Arbetsmarknadspolitikens inriktning

Laila Strid-Jansson (nyd) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Arbetsmarknadspolitikens inriktning* som börjar med "Som redovisats" och slutar med "Fi54 (yrk. 1)" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i likhet med motion Fi31 (yrk. 18 delvis) fästa uppmärksamheten på att Sverige är i en kris med statsfinanserna i obalans och hög arbetslöshet. Utvecklingen går dock åt rätt håll. Med tanke på kraften i konjunkturuppgången anser utskottet att läget på arbetsmarknaden möjligen kan förbättras snabbare än vad regeringen utgått från.

Vidare har arbetsmarknadsmyndigheterna haft uppenbara svårigheter att förbruka de arbetsmarknadspolitiska medlen, bl.a. på grund av åtgärdsrötthet.

Mot denna bakgrund anser utskottet att resursanspråken bör kunna minskas ner. Därigenom kan arbetsmarknadspolitiken också bli effektivare. Nyanställningar bör stimuleras inte genom stödprogram utan bl.a. genom fortsatt reformering av arbetsrätten. Utskottet rekommenderar mot denna bakgrund finansutskottet att tillstyrka den angivna inriktningen i motion Fi 31 (yrk. 18 i motsvarande del). Övriga motionsyrkanden bör avstyrkas av finansutskottet.

3. Permanenta resurser

Ingela Thalén, Kjell Nilsson, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman och Johnny Ahlqvist (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *A 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* som börjar med "Arbetsmarknadsutskottet konstaterar" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med Socialdemokraterna i motion Fi54 att AMS behöver en personalförstärkning under lång tid. Det är därför motiverat att själva anslaget ökar i stället för den av regeringen föreslagna "tillfälliga förstärkningen". Utskottet tillstyrker således motion Fi54 (yrk. 12 i motsvarande del). Motion Fi32 (yrk. 33) tillgodoses i viss utsträckning.

4. Anslaget A 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

1993/94:AU8y

Ingela Thalén, Kjell Nilsson, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman och Johnny Ahlqvist (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *A 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* som börjar med "Vidare har" och slutar med "Fi54 (yrk. 13)" bort ha följande lydelse:

I likhet med motionerna Fi54 (yrk. 13) och Fi32 (yrk. 32) anser utskottet att föreliggande förslag om arbetslöshetsförsäkring inte kan ligga till grund för beslut om ändringar som är av den arten och omfattningen att särskilda administrativa resurser behövs. De aktuella motionsyrkandena bör därför tillstyrkas, och regeringens förslag om ytterligare 15 miljoner kronor till administration av nya arbetsmarknadskassor bör avstyrkas av finansutskottet. Vidare bör yrkande 34 i motion Fi32 angående medelsökning till Arbetsmarknadsverket avstyrkas av finansutskottet.

5. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Ingela Thalén, Kjell Nilsson, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman och Johnny Ahlqvist (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *A 2. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* som börjar med "Arbetsmarknadsutskottet tar" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Arbetsmarknadsutskottet vill bestämt avråda från att minska de arbetsmarknadspolitiska åtgärdernas omfattning i enlighet med regeringens förslag när Sverige fortfarande och framgent har en arbetslöshet på exceptionellt hög nivå. Inte heller bör resurserna på A 2-anslaget trappas ner på det sätt regeringen föreslagit. Utskottet anser i och för sig att det är välbehövligt med kraftfulla insatser till vägar samt ökade insatser till kulturmiljövården; dock bör dessa medel inte tas från de arbetsmarknadspolitiska resurserna.

Regeringen räknar med att 34 000 personer förlorar sina anställningar i kommuner och landsting i år. Enligt utskottets uppfattning är det i och för sig önskvärt med förändringar på kommunal nivå som leder till ökad produktivitet men utskottet vill tillägga att någon samhällsekonomisk vinst inte uppstår förrän de friställda får en ny anställning.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att AMS får i uppdrag att förhandla med kommuner och landsting om att förlänga uppsägnings-tiden till i första hand den 31 december 1995 för personal som varslats om uppsägning. Målsättningen bör vara att förhindra att 20 000 personer går ut i öppen arbetslöshet. AMS bör få särskilda medel för att stimulera kommuner och landsting att fatta sådana beslut. Stödet för en enskild person bör inte få överstiga 85 % av lönekostnaden.

Utskottet anser i likhet med motion Fi54 (s) att arbetsmarknadsutbildningen har en väsentlig uppgift att förbereda de arbetssökande på de krav som arbetsmarknaden ställer i en konjunkturuppgång. Flaskhalsproblem måste undvikas i detta arbetsmarknadsläge. Den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen bör öka med 5 000 personer i

genomsnitt per månad och arbetsmarknadsutbildningen i reguljär utbildning med 4 800 personer. Utöver regeringens förslag till utbildningsinsatser bör ytterligare platser erbjudas för tredje året i gymnasieskolan, inom komvux, inom högskolan samt inom folkbildningen.

Utskottet instämmer vidare med motion Fi54 att utbildningsbidraget bör höjas från 65 till 100 % av a-kassenivån för ungdomar under 25 år och för dem som deltar i arbetsmarknadsutbildning inom det reguljära utbildningsväsendet.

Vad gäller beredskapsarbeten bör reglerna ändras så att statsbidraget beräknas på hela arbetstiden och inte som nu på endast 90 %. Utskottet vill påpeka vikten av att arbetsförmedlingarna utnyttjar möjligheterna att använda rekryteringsstöd i större utsträckning än i dag.

Enligt arbetsmarknadsutskottets uppfattning bör ambitionerna höjas i fråga om antalet personer i utbildningsvikariat — med målmedvetet arbete bör 21 000 personer per månad kunna få utbildningsvikariat i stället för 15 000 personer som regeringen föreslagit. Som den interna utredningen på AMS kommit fram till bör även deltidsvikariat tillåtas. En sådan tillfällig regeländring torde öka efterfrågan på åtgärden från de deltidsarbetande. Vidare bör lagen ändras så att åtgärden kan utnyttjas också i de fall när den anställde får ledigt för studier utan att arbetsgivaren betalar någon lön under studietiden. Utbildningskostnader får dock inte dras av i detta fall. Utskottet räknar med att avdragen som i vissa fall kan medges för utbildningskostnader blir desamma som gäller för innevarande budgetår.

Utskottet förordar totalt sett en utökad ram för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna i enlighet med vad som föreslagits i motion Fi54. Jämfört med regeringsförslaget innebär detta att ytterligare 35 800 personer i genomsnitt per månad kan utbilda sig eller ha meningsfull verksamhet på arbetsmarknaden. Anslaget för Arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör därför fastställas till 30 424 738 000 kr. Till denna fråga återkommer utskottet i det följande.

Utskottet tillstyrker således motion Fi54 (yrk. 2, 7–10, 17 delvis). I den mån övriga behandlade yrkanden inte tillgodoses av utskottets ställningstagande avstyrker utskottet dessa.

6. Insatser för kvinnligt företagande

Ingela Thalén, Kjell Nilsson, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman och Johnny Ahlqvist (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Insatser för kvinnligt företagande* som börjar med "Arbetsmarknadsutskottet vill" och slutar med "som möjligt" bort ha följande lydelse:

Enligt arbetsmarknadsutskottet är insatser för kvinnligt företagande ett mycket viktigt område. Utskottet anser att sådana uppgifter främst ligger inom närings- och regionalpolitikens ram. Frågan har nyligen behandlats av arbetsmarknadsutskottet i dess regionalpolitiska betänkande 1993/94:AU13. Utskottet anser att man bör ta fasta på den inriktning som har föreslagits i motion 1993/94:A56 (s), inte minst i samband med den kommande konjunkturuppgången. Denna inrikt-

ning innebär att särskilda insatser för att främja kvinnors företagande bör prioriteras. Utskottet vill markera att den kooperativa företagsformen är betydelsefull för kvinnors företagande och att man måste ta hänsyn till detta vid lagstiftning m.m. Sådana hinder som synen på kvinnors affärsidéer måste också undanröjas och länsstyrelserna få större frihet att hantera företagsstöden.

Vidare är det enligt utskottets uppfattning positivt att man inrättar ett nationellt resurscentrum för att stödja kvinnors företagande. Verksamheten bör omfatta stöd för utbildning, rådgivning, bildande av nätverk m.m.

Mot denna bakgrund anser arbetsmarknadsutskottet att det inte är aktuellt att utforma nya system för stöd till kvinnligt företagande med arbetsmarknadspolitiska medel.

7. Åtgärder för att bekämpa ungdomsarbetslösheten

Ingela Thalén, Kjell Nilsson, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman och Johnny Ahlqvist (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Ungdomsfrågor* som börjar med "Enligt Arbetsmarknadsstyrelsens" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Utskottet accepterar inte att över 200 000 ungdomar saknar fotfäste på arbetsmarknaden och förordar att riksdagen uttalar sig för det omfattande program mot ungdomsarbetslösheten som läggs fram i den socialdemokratiska motionen Fi54.

Målsättningen bör vara att ingen ung människa under 25 års ålder skall gå arbetslös längre tid än 100 dagar, och utskottet är berett att avsätta upp till 2 miljarder kronor till ett sådant program. Programmet bör kunna ge 70 000 ungdomar en aktiv åtgärd. Ungdomssatsningen kan beräknas belasta statsbudgeten med ca en halv miljard kronor nästa budgetår.

Huvudpunkterna i åtgärdsprogrammet skall vara följande.

- Utbildning

Arbetslösheten är högst bland de ungdomar som har sämst utbildning. Antalet ungdomar i arbetsmarknadsutbildning bör utökas kraftigt.

Utbildningsbidragen bör höjas från 65 % av a-kassenivån till samma nivå som a-kasseersättningen för ungdomar under 25 år och för dem som deltar i arbetsmarknadsutbildning inom det reguljära utbildningsväsendet.

Utbyggnaden av den treåriga gymnasieskolan skall påskyndas och antalet högskoleplatser skall på sikt utökas så att hälften av en årskull kan erbjudas plats.

Den ökade internationaliseringen ökar behovet av människor med språkkunskaper. 10 000 ungdomar med gymnasieutbildning bör kunna få särskilda utlandsstipendier varav en del bör gå till ungdomar med invandrarbakgrund. Utbytesstuderande gymnasieelever skall få behålla sitt studiebidrag.

Kommunerna skall ges ett ansvar för och få resurser att ge alla ungdomar meningsfull sysselsättning t.o.m. vårterminen det år man fyller 20 år dvs. normalt under ett extra år i förhållande till nuläget.

– Ungdomsintroduktion

Ungdomspraktikplatserna bör avvecklas till förmån för riktiga jobb. Likaså bör ALU-verksamheten begränsas. I stället bör ett system med ungdomsintroduktion införas där ungdomarna efter fyra månaders praktik anställs under åtta månader med rekryteringsstöd.

Alla ungdomar som inte fått någon annan åtgärd skall erbjudas speciella utvecklingsprogram. Särskild personal på arbetsförmedlingarna bör i större utsträckning än nu arbeta enbart med ungdomar mellan 20 och 24 år.

– Ungdomsvikariat

Utbildningsvikariatet skall i inriktas mot ungdomsvikariat, dvs. vika-riaten skall i första hand erbjudas ungdomar.

– Garanti för arbetslösa akademiker

Arbetsmarknaden behöver välutbildade akademiker och andra med lång utbildning. En särskild garanti bör skapas för arbetslösa akademiker. Garantin innebär en praktiktjänstgöring under ett års tid i första hand i företag med mindre än 200 anställda. Arbetsgivaren får under tiden rekryteringsstöd. I andra hand kan praktiken genomföras i den gemensamma sektorn varvid lönekostnaden betalas av arbetsförmedlingen.

– Unga företagare

Utvecklingsbolagen bör ges ytterligare resurser för att kunna ge ungdomar riskvilligt kapital på rimliga villkor.

Vad utskottet anfört ovan bör riksdagen med bifall till motion Fi54 (yrk. 11) och med avslag på motion Fi32 (yrk. 24–27) som sin mening ge regeringen till känna.

8. Ungdomsintroduktion

Ingela Thalén, Kjell Nilsson, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman och Johnny Ahlqvist (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Ungdomsfrågor* som börjar med "Socialdemokraternas och" och slutar med "Fi54 (yrk. 3)" bort ha följande lydelse:

Som utskottet redovisat ovan bör de nuvarande ungdomspraktikplatserna avvecklas till förmån för riktiga jobb. Även ALU-verksamheten bör begränsas, särskilt inom vissa branscher, eftersom åtgärden förhindrar skapande av ordinarie arbeten. Ett system med ungdomsintro-

duktion bör ersätta de nämnda åtgärderna. Ungdomsintroduktion innebär att ungdomar efter fyra månaders ungdomspraktik anställs under åtta månader med rekryteringsstöd.

Ungdomar som inte fått någon annan åtgärd skall erbjudas speciella utvecklingsprogram. Särskild anställd personal på arbetsförmedlingarna bör arbeta enbart med ungdomar. Innehållet i verksamheten skall utformas av förmedlingarna tillsammans med ungdomarna. Syftet skall vara att stärka ungdomarnas ställning på arbetsmarknaden och leda fram till ett arbete. Kortare praktikperioder hos enskilda arbetsgivare kan självfallet också ingå i ett sådant utvecklingsprogram. Vad som ovan anförts om en ny åtgärd benämnd ungdomsintroduktion anser utskottet att riksdagen med anledning av motion Fi54 (yrk. 3) som sin mening bör ge regeringen till känna. Motion Fi32 (yrk. 28) får anses i huvudsak tillgodosedd med det anförda.

9. Akademikerpraktik

Ingela Thalén, Kjell Nilsson, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman och Johnny Ahlqvist (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Akademikerpraktik* som börjar med "I samband" och slutar med "Fi32 (yrk. 19)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att arbetsmarknaden mer än någonsin behöver välutbildade akademiker och andra med lång utbildning. Det gäller inte minst de mindre och medelstora företagen. Arbetsförmedlingen bör i avsevärt större omfattning än i dag utnyttja möjligheten att använda rekryteringsstöd.

Regeringens förslag om förlängd praktikperiod och finansieringsbidrag i akademikerpraktiken bör enligt utskottets mening avvisas i enlighet med yrkandena i motionerna Fi32 (yrk. 19) och Fi54 (yrk. 15). Utskottet är av den uppfattningen att åtgärden i sin nuvarande form bör slopas och ersättas med en garanti för ungdomar med lång utbildning enligt den modell som skisseras i den socialdemokratiska motionen Fi54. Förslaget innebär att den arbetslöse akademikern tjänstgör under ett år, i första hand i företag med mindre än 200 anställda. Under tiden får arbetsgivaren ett generöst rekryteringsstöd. Tjänstgöringen skall också kunna genomföras i den gemensamma sektorn varvid arbetsförmedlingen skall betala lönekostnaden.

Utskottet rekommenderar mot denna bakgrund finansutskottet att avstyrka regeringens förslag om förlängd praktikperiod och finansieringsbidrag i akademikerpraktiken.

10. Förstärkning av arbetsförmedlingen

Ingela Thalén, Kjell Nilsson, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman och Johnny Ahlqvist (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Förstärkningen av arbetsförmedlingen* som börjar med "Arbetsmarknadsutskottet har" och slutar med "vid arbetsförmedlingen" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare instämt med motion Fi54 (s) att AMS behöver en personalförstärkning under lång tid. Anslaget behöver därför permanent lyftas upp på en högre nivå. Regeringen bör återkomma med ett sådant förslag.

Motion Fi54 (yrk. 12 i motsvarande del) tillstyrks således och propositionen avstyrks i motsvarande del.

11. Informationsinsatser

Ingela Thalén, Kjell Nilsson, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman och Johnny Ahlqvist (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Informationsinsatser* som börjar med "Arbetsmarknadsutskottet kommer" och slutar med "för informationsinsatser" bort ha följande lydelse:

I likhet med motionerna Fi54 (yrk. 14) och Fi32 (yrk. 18) anser utskottet att föreliggande förslag om arbetslöshetsförsäkring inte kan ligga till grund för beslut om ändringar som är av den arten och omfattningen att några särskilda ytterligare informationsinsatser behövs. De aktuella motionsyrkandena bör därför tillstyrkas av finansutskottet, och regeringens förslag att högst 5 miljoner kronor av anslaget A 2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder skall kunna disponeras för information om arbetslöshetsförsäkringen bör avstyrkas av finansutskottet.

12. Medelsanvisning på anslag A 2. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Ingela Thalén, Kjell Nilsson, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman och Johnny Ahlqvist (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Medelsanvisning på anslag A 2. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* som börjar med "Arbetsmarknadsutskottet har" och slutar med "av finansutskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet hänvisar till de ställningstaganden i det föregående angående omfattningen av olika insatser under A 2-anslaget. Utskottet har i enlighet med motion Fi54 (s) förordat ökning bl.a. inom arbetsmarknadsutbildningen.

Sammantaget innebär detta att utskottet ansluter sig till motion Fi54 (yrk. 17 i motsvarande del) beträffande anslaget. Anslaget till Arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör fastställas till 30 424 738 000 kr.

13. Medelsanvisning på anslag A 2. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Laila Strid-Jansson (nyd) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande i avsnittet *Medelsanvisning på anslag A 2. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* som börjar med "Arbetsmarknadsutskottet har" och slutar med "av finansutskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet hänvisar till sitt tidigare ställningstagande för en inriktning av arbetsmarknadspolitiken i enlighet med motion Fi31 (yrk. 18 delvis). Med en sådan inriktning bör resursanspråken kunna minskas ner.

Sammantaget innebär detta att utskottet ansluter sig till motion Fi31 (yrk. 18 i motsvarande del) beträffande anslaget. Regeringens beräkning av anslaget till Arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör således minskas med 5 766 738 000 kr. Totalt bör 20 000 000 000 kr anvisas på anslaget.

14. Lönebidrag

Ingela Thalén, Kjell Nilsson, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman och Johnny Ahlqvist (alla s) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets yttrande som i avsnittet *Lönebidrag* börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med "motion Fi32 (yrk. 40)" bort ha följande lydelse:

Regeringen lade under våren fram förslag om att slopa möjligheten att i särskilda fall ett högre lönebelopp än 13 700 kr skall kunna läggas till grund för lönebidrag. Socialdemokraterna yrkade i motion 1993/94:A254 (yrk. 22) att förslaget skulle avslås. Utskottet anser att riksdagen med anledning av Vänsterpartiets motion Fi32 (yrk. 40) skall ge regeringen till känna att möjligheten till högre lönebidrag bör finnas kvar.

Meningsyttring av suppleant

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet, eftersom partiet inte företräds av ordinarie ledamot i utskottet.

Hans Andersson (v) anför:

Jag vill inledningsvis ansluta mig till vad de socialdemokratiska ledamöterna i avvikande meningar anfört beträffande *permanenta resurser, insatser för kvinnligt företagande, ungdomsintroduktion, akademikerpraktik* samt *informationsinsatser* i samband med arbetslöshetsförsäkring. Därutöver vill jag anföra följande.

Arbetsmarknadspolitikens inriktning m.m.

Det krävs en mycket mer aktiv politik än den arbetsmarknadspolitik som nu förs. Regeringen har i praktiken övergivit arbetslinjen. *Arbetsmarknadspolitiken* bör enligt min mening i första hand *inriktas* på arbetsmarknadsutbildning, företagsutbildning, utbildningsvikariat och beredskapsarbeten samt ett omfattande paket för att bekämpa ungdomsarbetslösheten. De befintliga arbetsmarknadspolitiska medlen för innevarande budgetår måste användas på ett effektivt sätt, och eventuell reservation på anslaget måste gå till avsedda ändamål under nästa budgetår. I vår alternativbudget använder vi 1 300 miljoner kronor inom regionalpolitiken och för vägunderhåll. Vidare anser Vänsterpar-

tiet att det bör vara tillräckligt med 2,5 miljarder kronor i finansfullmakten — den föreslagna höjningen med 1,5 miljarder kronor bör i stället användas för arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Enligt min uppfattning är det inte aktuellt med administration av nya arbetsmarknadskassor men däremot av en resursförstärkning för ökade personalkostnader. *Anslaget A 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* bör därför höjas till 2 961 516 000 kr.

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

De *arbetsmarknadspolitiska åtgärdernas* omfattning och inriktning bör vara betydligt mer ambitiösa än regeringens förslag. Vänsterpartiet avvisar regeringens förslag att ta resurser från anslaget A 2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder avsedda för nästa budgetår och använda dessa till vägunderhåll, särskilda regionala åtgärder, kulturmiljövård eller förstärkning av Norrlandsfonden. Därigenom kan Vänsterpartiet disponera ytterligare 4 320 miljoner kronor. Vidare anser vi att budgetmedlen bör utökas med 3 500 miljoner kronor för ökad satsning på arbetsmarknadsutbildning inkl. utbildningsbidrag, beredskapsarbeten, rekryteringsstöd och en ungdomssatsning.

Vårt krav på fullt utbildningsbidrag i upphandlad arbetsmarknadsutbildning och inom det reguljära utbildningsväsendet upprepas. För beredskapsarbeten bör bidragsreglerna åter baseras på en arbetstid på 40 timmar i veckan. ALU-delegationen bör läggas ner och kringkostnadsmedlen minskas — de därmed frigjorda resurserna bör läggas på arbetsmarknadsutbildning. Utbildningsvikariat är en utmärkt metod som bör stimuleras; taket för utbildningskostnaderna bör tas bort. Vidare måste uppsägningar inom den kommunala sektorn och den finansiella rundgången förhindras.

För Vänsterpartiet är minskad arbetslöshet det överordnade målet för den ekonomiska politiken. Ungdomsarbetslösheten måste brytas. Vi vill vidta en rad *åtgärder för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten.*

En ordning med ungdomsgaranti bör genomföras som innebär att ungdomar under 20 år inte skall vara öppet arbetslösa mer än några veckor. För ungdomar som är äldre skall gränsen gå vid 2—3 månader.

Obligatoriska praktikantplatser där arbetsgivarna betalar avtalsenlig praktiklön bör inrättas för ungdomar på medelstora och stora företag. Om en praktikant anställdes på var femtionde anställd skulle 70 000 ungdomsplatser skapas.

Pengar bör satsas på ungdomsprojekt med miljöinriktning. Tanken är att utnyttja ungdomarnas initiativkraft och miljöintresse i samband med projekt inom ramen för kommunernas arbete med att utarbeta Agenda 21.

Mikrostöd om högst 20 000 kr bör införas för ungdomar mellan 16 och 30 år som vill driva rörelse eller kooperativ.

Ungdomspraktiken bör snabbt trappas ned och ersättas av ett introduktionsprogram med kortare praktik kombinerat med anställning med rekryteringsstöd.

Ungdomssatsningen skall slutligen kompletteras med åtgärder i utbildningshänseende.

Bidraget till företagsutbildning bör enligt min mening höjas till högst 90 kr per timme för att stimulera till kompetensutveckling.

Försöksverksamhet med rekryteringsstöd för högskoleutbildade är en positiv åtgärd, men den bör utformas på ett något annorlunda sätt. Vänsterpartiet förordar att 50 % av lönekostnaderna utgår under de första sex månaderna och 25 % under de följande sex månaderna.

I fråga om *medelsanvisning till arbetsmarknadspolitiska åtgärder* anser jag att beräkningen bör utgå från de förslag som läggs i motion Fi32; dvs. anslaget bör fastställas till 33 586 738 000 kr.

Särskilda åtgärder för arbetshandikappade

Vänsterpartiet föreslår vad gäller särskilda åtgärder för arbetshandikappade att medelsramen för *otraditionella insatser* för nästa budgetår höjs med 10 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit.

Vi vidhåller slutligen vårt krav att den bidragsberättigade lönesumman vid *lönebidrag* i särskilda fall skall kunna vara högre än 13 700 kr.